

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΤΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΙΙΙ ΤΜΗΜΑ

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του, στις 19 Οκτωβρίου 2018 και στις 16 Νοεμβρίου 2018, με την ακόλουθη σύνθεση: Ιωάννης Σαρμάς, Αντιπρόεδρος, Πρόεδρος του Τμήματος, Γεωργία Τζομάκα και Ευαγγελία Σεραφή (εισηγητής), Σύμβουλοι, Μαρία Μωυσιάδου και Αικατερίνη Μαρκοβίτη, Πάρεδροι με συμβουλευτική ψήφο.

Γενικός Επίτροπος της Επικρατείας: Παρέστη ο Επιτροπεύων Πάρεδρος Ιωάννης Βασιλόπουλος, ως νόμιμος αναπληρωτής της Γενικής Επιτροπής της Επικρατείας, η οποία είχε κώλυμα.

Γραμματέας: Ειρήνη Μπολάκη, υπάλληλος του Ελεγκτικού Συνεδρίου (κατηγορίας ΔΕ με βαθμό Α').

Για να δικάσει την από 26.7.2018 (ΑΒΔ .../26.7.2018) έφεση τ... ..., κατοίκου ... (οδός ...), η οποία παραστάθηκε μετά του πληρεξουσίου της δικηγόρου Γεωργίου Λουκά (Α.Μ. Δ.Σ.Α. 24874),

κατά του Ελληνικού Δημοσίου, που εκπροσωπεί νόμιμα ο Υπουργός Οικονομικών, ο οποίος παραστάθηκε δια του Παρέδρου του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους Παναγιώτη Λαμπρόπουλου,

κατά του νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου με την επωνυμία «Ενιαίος Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης (ΕΦΚΑ), ο οποίος εδρεύει στην Αθήνα (οδός Σωκράτους αρ. 53) εκπροσωπείται νόμιμα και παραστάθηκε δια του Παρέδρου του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους Παναγιώτη Λαμπρόπουλου και

κατά της .../2.4.2018 συνταξιοδοτικής πράξης της Διευθύντριας της Διεύθυνσης Κανονισμού και Εντολής Πληρωμής Στρατιωτικών και Πολεμικών Συντάξεων του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους

Κατά τη συζήτηση που ακολούθησε, το Δικαστήριο άκουσε:

Τον πληρεξούσιο δικηγόρο της εκκαλούσας, ο οποίος ζήτησε την παραδοχή της έφεσης.

Τον εκπρόσωπο του Ενιαίου Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης, ο οποίος ζήτησε την απόρριψη της έφεσης. Και,

Τον Επιτροπεύοντα Πάρεδρο, ο οποίος κατά τη δημοσία συνεδρίαση της 19^{ης} Οκτωβρίου 2018 πρότεινε την αναβολή της υπόθεσης προκειμένου να λάβει γνώση των στοιχείων του φακέλου και κατά τη συνεδρίαση της 16ης Νοεμβρίου 2018 ανέπτυξε τη γνώμη του, σύμφωνα με την οποία η υπαγωγή εκκαλούσας όπως και όλων των δημοσίων λειτουργών υπαλλήλων και στρατιωτικών και των εξομοιούμενων με αυτούς προσώπων στην υποχρεωτική ασφάλιση του Ενιαίου Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης αντίκειται στο Σύνταγμα και στις διατάξεις του άρθρου 1 του 1ου Πρωτοκόλλου της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και πρότεινε την παραπομπή της υπόθεσης στην Ολομέλεια του Δικαστηρίου σύμφωνα με το άρθρο 108 Α παρ.2 του π.δ/τος 1225/1981.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση, το Δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη.

**Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα και
Σκέφθηκε σύμφωνα με το νόμο
Αποφάσισε τα εξής:**

1. Με την υπό κρίση έφεση, όπως οι λόγοι αυτής αναπτύσσονται με το από 10.10.2018 παραδεκτώως κατατεθέν υπόμνημα, η εκκαλούσα, στρατιωτική συνταξιούχος του Ενιαίου Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης από 1.1.2017, ζητεί: (α) να ακυρωθεί η .../2.4.2018 πράξη της Διευθύντριας της Διεύθυνσης Κανονισμού και Εντολής Πληρωμής Στρατιωτικών και Πολεμικών Συντάξεων του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, με την οποία κανονίσθηκε σε αυτήν, βάσει των διατάξεων του ν.4387/2016, ακαθάριστο ποσό μηνιαίας σύνταξης, ... ευρώ και επί πλέον ποσό ύψους ... ευρώ, ως προσωπική διαφορά, (β) να επανυπολογισθεί και να κανονισθεί η μηνιαία σύνταξή της με βάση τις διατάξεις της συνταξιοδοτικής νομοθεσίας του Δημοσίου, όπως αυτές ίσχυαν κατά την 31η Δεκεμβρίου 2014, (γ) να της αναγνωρισθεί προσαύξηση χρόνων υπηρεσίας 3/35 βάσει του άρθρου 42 παρ.3 του π.δ/τος 169/2007, και (δ) να καταδικασθεί ο Ενιαίος Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης στη δικαστική της δαπάνη και στα έξοδα επίδοσης του δικογράφου της έφεσης.

2. Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 8 παρ. 1 του εφαρμοζόμενου στην παρούσα δίκη π.δ/τος 1225/1981, «[δ]ιάδικοι εις την ενώπιον του Ελεγκτικού Συνεδρίου δίκην είναι το Δημόσιον και το φυσικόν ή νομικόν πρόσωπον, υπέρ ή καθ'ων εξεδόθη ή έχει συνεπείας η πράξις ή η απόφασις». Εξ άλλου, από τον συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 51 παρ. 1, 53 παρ. 2 και 70 παρ. 9 του ν. 4387/2016 (φ. 4074 Β') προκύπτει ότι από την 1.1.2017, ημερομηνία λειτουργίας του Ενιαίου Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (ΕΦΚΑ), ως φορέα κύριας κοινωνικής ασφάλισης, περιήλθαν σ' αυτόν όλες οι αρμοδιότητες της Γενικής Διεύθυνσης Χορήγησης Συντάξεων Δημοσίου Ταμείου της Γενικής Γραμματείας Δημοσιονομικής Πολιτικής του Υπουργείου Οικονομικών για την απονομή συντάξεων σε δημοσίους

λειτουργούς και υπαλλήλους, στους οποίους περιλαμβάνεται και η έκδοση πράξεων ως η εν προκειμένω προσβαλλόμενη, ο δε ΕΦΚΑ στη σχετική δίκη δύναται, κατά το άρθρο 31 παρ. 1 του ν. 4445/2016 (φ. 236 Α΄) να εκπροσωπείται από μέλη του κύριου προσωπικού του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους. Εν όψει των ανωτέρω, το Δικαστήριο κρίνει ότι νομίμως παρέστησαν ως διάδικοι στην παρούσα δίκη το Δημόσιο, καθώς ρητώς ορίζεται το Δημόσιο ως διάδικος σε κάθε δίκη ενώπιον του Δικαστηρίου τούτου, και ο ΕΦΚΑ, ως εκδώσας την προσβαλλόμενη απόφαση, ο δε Πάρεδρος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, το οποίο δύναται κατά νόμο να εκπροσωπήσει στις ενώπιον του Ελεγκτικού Συνεδρίου δίκες αμφοτέρους τους ως άνω διαδίκους, νομίμως παρέστη κατά τη δίκη εκπροσωπώντας το Δημόσιο και τον ΕΦΚΑ.

3. Για την άσκηση της υπό κρίση εφέσεως καταβλήθηκε το νόμιμο παράβολο (3146263/σειράς Α, ειδικό έντυπο γραμμάτιο παραβόλου του Δημοσίου). Η έφεση κατά της .../2018 πράξης της Διευθύντριας της Διεύθυνσης Κανονισμού και Εντολής Πληρωμής Στρατιωτικών και Πολεμικών Συντάξεων (Τμήμα Γ΄) του Γενικού Λογιστηρίου Κράτους έχει ασκηθεί κατά τα λοιπά εμπρόθεσμα και νομότυπα και πρέπει να εξετασθεί περαιτέρω ως προς το κατ' ουσίαν βάσιμο των προβαλλομένων δι' αυτής λόγων.

4. Στην υπό κρίση υπόθεση από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτουν τα εξής: (i) Η εκκαλούσα γεννήθηκε το έτος ... και σε ηλικία ... ετών κατετάγη ως κληρωτή πρότακτη στις τάξεις της πολεμικής αεροπορίας. Στις ... μονιμοποιήθηκε στο βαθμό της Επισμηνία και μετά από διαδοχικές προαγωγές, στις ... προήχθη σε Σμηναγό. Στις ..., έγγαμος και μητέρα ... ανηλίκων τέκνων, υπέβαλε αίτηση αποστρατείας και στις ..., με αίτησή της προς το Οικονομικό και Λογιστικό Κέντρο Αεροπορίας (Γραφείο Συντάξεων) υπέβαλε τα δικαιολογητικά στην Υπηρεσία Συντάξεων του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους για τον κανονισμό της σύνταξής της, ζητώντας «... όπως η σύνταξη (...) υπολογισθεί με τα 3/35 του ΑΝΘ/ΣΤΗ». Η αίτηση αποστρατείας έγινε αποδεκτή από τον Αναπληρωτή Υπουργό Εθνικής Άμυνας και δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ ... της ... (ii) Στις ... εξεδόθη η προσβαλλόμενη .../2018 συνταξιοδοτική πράξη της Διευθύντριας της Διεύθυνσης Κανονισμού και Εντολής Πληρωμής Στρατιωτικών και Πολεμικών Συντάξεων του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, με την οποία κανονίσθηκε σε αυτήν, από ..., σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 4387/2016, ακαθάριστο ποσό μηνιαίας σύνταξης, ύψους ... ευρώ, με βάση την συνολική συντάξιμη υπηρεσία της που ανερχόταν σε ... έτη, ... μήνες και ... ημέρες, εκ της οποίας πέντε χρόνια διανύθηκαν με μονάδες εκστρατείας και υπολογίσθηκαν στο διπλάσιο. (iii) Το εν λόγω ακαθάριστο ποσό μηνιαίας σύνταξης της εκκαλούσας προέκυψε αφού προστέθηκε στην "εθνική σύνταξη" των 384,00 ευρώ το ποσό της

"ανταποδοτικής σύνταξης" των ... ευρώ, του οποίου ο υπολογισμός έγινε με βάση το μέσο όρο μηνιαίων συντάξιμων αποδοχών της, από ... έως ..., ότε έληξε η υπηρεσία της -όπως αναπροσαρμόστηκαν με βάση το δείκτη τιμών καταναλωτή- (... ευρώ) και το ποσοστό αναπλήρωσης (30,14%) που αντιστοιχεί στον ως άνω συντάξιμο χρόνο (= ... X 30,14%). (iv) Με το .../2017/2.4.2018 πληροφοριακό έγγραφο της Διευθύντριας της Διεύθυνσης Κανονισμού και Εντολής Πληρωμής Στρατιωτικών και Πολεμικών Συντάξεων, ανακοινώθηκε στην εκκαλούσα ότι θα της «(...) καταβάλλεται μηνιαίως προσωπική διαφορά ποσού ... ευρώ (...)», δεδομένου ότι η διαφορά μεταξύ της σύνταξης που θα ελάμβανε με το προηγούμενο νομοθετικό καθεστώς και αυτής που της κανονίστηκε υπερέβαινε σε ποσοστό το 20%.

5. Με το δικόγραφο της έφεσης η εκκαλούσα ισχυρίζεται τα εξής: (i) Κατά παράβαση των συνταγματικά κατοχυρωμένων αρχών της ισότητας, της χρηστής διοίκησης και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, καθώς και του άρθρου 141 της ΣυνθΕΚ (δεδομένου ότι η σύνταξη αποτελεί αμοιβή κατά την έννοια της διάταξης αυτής), η εκκαλούσα υπόκειται σε διαφορετική συνταξιοδοτική μεταχείριση, λαμβάνοντας πολύ μικρότερη σύνταξη (υπολειπόμενη κατά ... ευρώ περίπου) από τους συναδέλφους της που κατατάχθηκαν στην Πολεμική Αεροπορία την ίδια ημερομηνία με αυτήν, είχαν την ίδια περίπου συντάξιμη υπηρεσία και αποχώρησαν ή διαγράφησαν πριν από την ... ή υπέβαλαν αίτηση πριν από την ..., αλλά διεγράφησαν μετά την ημερομηνία αυτή, ακόμη και ταυτόχρονα με την εκκαλούσα (που υπέβαλε αίτηση στις ...) και αποστρατεύθηκαν όλοι με το ίδιο προεδρικό διάταγμα. Τούτο, διότι οι συντάξεις που κανονίζονται βάσει της συνταξιοδοτικής νομοθεσίας του Δημοσίου είναι πολύ μεγαλύτερες από αυτές που κανονίζονται βάσει του ν. 4387/2016, με αποτέλεσμα, με το νέο συνταξιοδοτικό νόμο να δημιουργούνται συνταξιούχοι πολλαπλών ταχυτήτων και να υπάρχει άνιση και διαφορετική μεταχείριση ομοειδών περιπτώσεων. (ii) Κατά παράβαση των συνταγματικά κατοχυρωμένων αρχών της ισότητας, της χρηστής διοίκησης και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης καθώς και του άρθρου 1 του 1ου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, κανονίστηκε στην ίδια μειωμένη σύνταξη, κατ' εφαρμογή των διατάξεων του ν. 4387/2016, καιτοι υπέβαλε την αίτησή της μετά την 1.7.2016, είχε ήδη θεμελιώσει συνταξιοδοτικό δικαίωμα με τους ίδιους όρους και προϋποθέσεις με τους συναδέλφους της, από τους οποίους διαφοροποιείται μόνον κατά το ότι αυτοί υπέβαλαν αίτηση αποστρατείας πριν από την ως άνω ημερομηνία. (iii) Κατ' εσφαλμένη ερμηνεία του άρθρου 6 παρ. 4 του ν. 4387/2016 έγινε δεκτό από τη συνταξιοδοτική διοίκηση ότι, προκειμένου να δικαιωθεί κάποιος σύνταξη με τις διατάξεις της συνταξιοδοτικής νομοθεσίας του Δημοσίου όπως ίσχυαν στις 31.12.2014, έπρεπε να υποβάλει αίτηση αποστρατείας έως τις 30 Ιουνίου 2016, καθώς η ημερομηνία αυτή θα

μπορούσε να θεωρηθεί ότι αποτελεί το απώτατο χρονικό όριο για τη διαγραφή από το μητρώο ανθρώπινου δυναμικού του Δημοσίου ή για την οριστική διαγραφή από τις τάξεις του στρατεύματος. Περαιτέρω, εάν υποτεθεί ότι η 30.6.2016 είναι η καταληκτική ημερομηνία μετά την οποία οι αιτήσεις που υποβάλλονται για συνταξιοδότηση κρίνονται, και οι οικείες συντάξεις κανονίζονται με βάση τις διατάξεις του ν. 4387/2016, η νομοθετική αυτή επιλογή είναι αυθαίρετη καθώς στην οικεία αιτιολογική έκθεση δεν υπάρχει οποιαδήποτε παράθεση των λόγων που τη δικαιολογούν. (iv) Κατά παράβαση της συνταγματικά κατοχυρωμένης αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, η εγκύκλιος 110974/0092/2016 του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομικών (ΑΔΑ 7ΔΡ6Η-921) έθεσε αυθαίρετα ως χρονικό όριο για τη διακριτή μεταχείριση των συνταξιούχων την 1.7.2016, ενώ η εγκύκλιος εξεδόθη τον Οκτώβριο του έτους 2016, αν δε ήταν γνωστό εγκαίρως ότι θα υιοθετούνταν αυτή η ερμηνεία, η εκκαλούσα δεν θα υπέβαλε αίτηση συνταξιοδότησης, αλλά θα παρέμενε στην ενεργό υπηρεσία για να εισπράττει τις μεγαλύτερες αποδοχές ενεργείας. (v) Κατ' εσφαλμένη ερμηνεία του ν. 4387/2016 οι συντάξιμες αποδοχές της υπολογίσθηκαν βάσει των διατάξεων αυτού, διότι η ίδια είχε υποβάλει αίτηση τον Ιούλιο του έτους 2016, πολύ πριν από την 1.1.2017 που άρχισε να λειτουργεί ο Ενιαίος Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης. (vi) Κατά παράβαση νόμου δεν αναγνωρίστηκε στην εκκαλούσα από τη συνταξιοδοτική διοίκηση προσαύξηση χρόνων υπηρεσίας 3/35, σύμφωνα με το άρθρο 42 παρ.3 του π.δ/τος 169/2007 κατά τον υπολογισμό της σύνταξης της με βάση τις συνταξιοδοτικές διατάξεις του Δημοσίου, όπως ίσχυαν στις 31.12.2014, ώστε να προκύψει μεγαλύτερη προσωπική διαφορά από αυτήν που δικαιώθηκε (... ευρώ) και (vii) Η προσβαλλόμενη συνταξιοδοτική πράξη στερείται αιτιολογίας διότι δεν συνοδεύεται από οποιαδήποτε ανάλυση αριθμητικών στοιχείων, από τα οποία να προκύπτει το αναφερόμενο ποσό του μέσου όρου των συντάξιμων αποδοχών, στηρίζεται σε αριθμητικά στοιχεία αγνώστου σύνθεσης και αναπόδεικτης και αυθαίρετης παραδοχής και παραβιάζει την εκδοθείσα για τον επανυπολογισμό των συντάξεων εγκύκλιο, η οποία απαιτεί αναφορά σε συγκεκριμένο πίνακα των ετήσιων από το έτος 2002 και εντεύθεν αποδοχών, πριν και μετά την αναπροσαρμογή τους με το μέσο ετήσιο γενικό δείκτη τιμών καταναλωτή.

6. Στην από 11 Νοεμβρίου 2018 γνώμη του ο Επιτροπεύων Πάρεδρος, εκπροσωπώντας τη Γενική Επίτροπο της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, ανέπτυξε μεταξύ άλλων τα ακόλουθα: (i) Με τις διατάξεις των άρθρων 1, 2, 4, 6, 7 και 8 του ν. 4387/2016 θεμελιώνεται η ενιαία ασφαλιστική αντιμετώπιση των δημοσίων υπαλλήλων και λειτουργών δια της υπαγωγής τους σε κοινό με τους λοιπούς εργαζομένους ασφαλιστικό καθεστώς και ως εκ τούτου, για λόγο εξεταζόμενο αυτεπαγγέλτως, διαπιστώνεται η αντίθεσή τους στις διατάξεις των άρθρων

του Συντάγματος, με τις οποίες κατοχυρώνεται ειδικό υπηρεσιακό και συνταξιοδοτικό καθεστώς των ως άνω προσώπων (άρθρα 87 και επ. από τα οποία απορρέει η ιδιαίτερη θέση των δικαστικών λειτουργών, άρθρα 45, 23 παρ.2 και 29 παρ. 3 του Συντάγματος ως προς τα στελέχη των ενόπλων δυνάμεων, άρθρο 16 ως προς τους πανεπιστημιακούς, άρθρο 21 ως προς τους ιατρούς που υπηρετούν σε κρατικούς φορείς για την προστασία της υγείας των πολιτών και άρθρα 103 και 104 ως προς τους δημοσίους υπαλλήλους, αλλά και άρθρα 73 παρ.2 και 3 ως προς τις ειδικές διαδικαστικές ρυθμίσεις για την προπαρασκευή και την νομοπαραγωγική διαδικασία επί των συνταξιοδοτικών νομοσχεδίων, άρθρο 80 ως προς την απονομή των συντάξεων, όπως και άρθρο 98 παρ. 1 περ. στ' του Συντάγματος ως προς την ειδική δικαιοδοσία του Ελεγκτικού Συνεδρίου επί των διαφορών από την απονομή σύνταξης, βλ. επίσης Πρακτικά 1ης Ειδικής Συνεδρίασης της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 20ης Απριλίου 2016). (ii) Ειδικώς ο πρώτος λόγος της κρινόμενης έφεσης, με τον οποίο προβάλλεται ότι δημιουργείται ανισότητα, κατά την έννοια του άρθρου 4 παρ.1 του Συντάγματος, εις βάρος των στρατιωτικών που αποχώρησαν από την Υπηρεσία μετά την 1^η Ιουλίου 2016, πρέπει να γίνει δεκτός και επειδή, και μεν σύμφωνα με την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου (βλ. ενδεικτικώς ΕλΣ Ολ. 965/2010, 2205/2004), ο κοινός νομοθέτης δεν κωλύεται να ρυθμίζει διαφορετικά τα συνταξιοδοτικά δικαιώματα των υπαλλήλων με βάση το αντικειμενικό κριτήριο του χρόνου εξόδου από την υπηρεσία, πλην, για λόγο εξεταζόμενο αυτεπαγγέλτως, ενόψει της πλήρους μεταβολής του συνταξιοδοτικού καθεστώτος των δημοσίων λειτουργών και υπαλλήλων δια της ενοποίησης του ασφαλιστικού φορέα δημοσίων και ιδιωτικών υπαλλήλων και της θέσπισης κοινού νομοθετικού καθεστώτος, και μάλιστα παρά το θεμελιούμενο διαχρονικώς στο Σύνταγμα ειδικό υπηρεσιακό καθεστώς των δημοσίων λειτουργών, δημοσίων υπαλλήλων και στρατιωτικών, η διαφοροποίηση με τις διατάξεις του νόμου αυτού των συνταξιούχων ως προς το ύψος της καταβαλλόμενης σύνταξης με βάση μόνο τον χρόνο εξόδου τους από την υπηρεσία και η δημιουργία δύο κατηγοριών συνταξιούχων του Δημοσίου (πριν και μετά το νόμο), ήτοι παλαιών και νέων συνταξιούχων, που με τα ίδια χρόνια υπηρεσίας, τον ίδιο βαθμό και μισθό ενεργείας λαμβάνουν διαφορετικές συντάξεις, η διαφορά των οποίων μπορεί να φθάνει και στο 35%, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη εάν αυτοί έχουν ήδη θεμελιώσει συνταξιοδοτικό δικαίωμα και απλώς συνεχίζουν να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους στο Δημόσιο, αντίκειται στη θεμελιώδη συνταγματική αρχή της ισότητας, αλλά και, περαιτέρω, την αρχή προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης που απορρέει από το κράτος δικαίου, δοθέντος ότι η υπαγωγή των εργαζομένων στο σύστημα κοινωνικής ή επαγγελματικής ασφάλισης αποτελεί ουσιώδη παράγοντα που εκτιμάται κατά την επιλογή του επαγγέλματος. (iii) Περαιτέρω, ο λόγος της κρινόμενης έφεσης, με τον οποίο προβάλλεται ότι το ποσό της καταβλητέας στην εκκαλούσα μηνιαίας

σύνταξης προσδιορίζεται με την προσβαλλομένη αυθαιρέτως, πρέπει να γίνει δεκτός και για τον αυτεπαγγέλτως εξεταζόμενο λόγο ότι δια της πλήρους αποσύνδεσης αποδοχών ενεργείας και σύνταξης και προσδιορισμού του ύψους της σύνταξης μόνο σε συνάρτηση εισφορών και χρόνου ασφάλισης θίγεται η δίκαιη αναλογία μεταξύ αποδοχών και σύνταξης, η οποία θεμελιώνεται ως αρχή στις συνταγματικές διατάξεις για το ειδικό υπηρεσιακό και συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, αλλά και στα άρθρα 2 παρ. 1, 4 παρ.1, 5 παρ. 1, 17 παρ. 1 και 25 παρ.1 του Συντάγματος, από τις οποίες συνάγεται ότι οι καταβαλλόμενες μετά τον τερματισμό του εργασιακού βίου συντάξεις πρέπει να τελούν σε αναλογία, δηλαδή σε εύλογη ποσοτική σχέση, με τις αποδοχές ενεργείας, ώστε να διατηρείται ένα επαρκές ποσοστό αναπλήρωσης του εισοδήματος ενεργείας στους αποχωρούντες από την υπηρεσία δημοσίους υπαλλήλους, λειτουργούς και στρατιωτικούς, να μην διαταράσσεται σε δυσανάλογο βαθμό το βιοτικό επίπεδο των συνδεομένων με ειδική υπαλληλική ή λειτουργική με το Κράτος σχέση, σε σύγκριση με αυτό που είχαν εξασφαλίσει κατά τον ενεργό υπηρεσιακό τους βίο και να μην μειώνεται κατά τρόπο δραστικό και αιφνίδιο το εισόδημά τους, με την ανατροπή καταστάσεων στις οποίες δικαιολογημένα είχαν αποβλέψει. Τούτο δε, αδιαφόρως του ότι από τα στοιχεία του συνταξιοδοτικού φακέλου, τα οποία συμπληρώνουν νομίμως την αιτιολογία της προσβαλλομένης, και ιδίως από την οικεία βεβαίωση του εκκαθαριστή αποδοχών για τις ανά μήνα και έτος (από το έτος 2002 έως και το 2016) συντάξιμες αποδοχές της εκκαλούσας και το οικείο φύλλο υπολογισμού της 44ης Διεύθυνσης του Γ.Λ.Κ. των επικαιροποιημένων αποδοχών αυτής (ομοίως από το έτος 2002 έως και το 2016), προκύπτει ο σύμφωνος με το άρθρο 8 του ν. 4387/2016 και αριθμητικώς ορθός υπολογισμός του ανταποδοτικού μέρους της σύνταξής της, καθόσον έχει ληφθεί υπ' όψιν και έχει εφαρμοστεί ορθώς τόσο ο πίνακας των ετησίων μεταβολών του Γενικού Δείκτη Τιμών Καταναλωτή της Ελληνικής Στατιστικής Υπηρεσίας που επισυνάπτεται στην 15726/605/5.4.2017 Εγκύκλιο του Υφυπουργού Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης για την εξεύρεση του μηνιαίου μέσου όρου αποδοχών της όσο και το επ' αυτού αναλογούν ποσοστό αναπλήρωσης (βλ. και την 24/22.5.2017 Εγκύκλιο του Διοικητή του Ε.Φ.Κ.Α.). (iv) Εν όψει των ανωτέρω, ο Επιτροπεύων Πάρεδρος πρότεινε στο Τμήμα, αφού διαπιστώσει την κατά τα ως άνω αντίθεση διατάξεων του ν. 4387/2016 σε υπέρτερης τυπικής ισχύος κανόνες, αλλά και λόγω του ότι τίθεται εν προκειμένω ζήτημα γενικότερης σημασίας που αφορά ευρύτερο κύκλο προσώπων, θα πρέπει να παραπέμψει στην Ολομέλεια του Δικαστηρίου σχετικό προδικαστικό ερώτημα, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 108 Α παρ.2 του π.δ. 1225/1981».

7. Ο Ενιαίος Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης, με το από 20.11.2018

υπόμνημα του εκπροσωπούντος αυτόν Παρέδρου του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους προέβαλε τα εξής: (i) Το Ελληνικό Δημόσιο, το οποίο εγγυάται κατά το Σύνταγμα την επάρκεια των συντάξεων και έχει την υποχρέωση να διασφαλίζει τη βιωσιμότητα του συστήματος συνταξιοδότησης των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, δύναται, ενόψει των εκάστοτε δημοσιονομικών συνθηκών, να μεταβάλει το μισθολογικό καθεστώς αυτών και συνεπώς η προκύπτουσα αντιστοίχιση μεταξύ μισθού και σύνταξης μπορεί να διαφοροποιείται. Στη συγκεκριμένη περίπτωση οι εξαιρετικά δυσμενείς οικονομικές συνθήκες της χώρας επέβαλαν τη θέσπιση των διατάξεων του ν. 4387/2016 και ως εκ τούτου δεν τίθεται ζήτημα αντίθεσης αυτών προς κανόνες υπέρτερης τυπικής ισχύος. (ii) Στο άρθρο 6 παρ. 4 του ν. 4387/2016 τέθηκε μεταβατική διάταξη, βάσει της οποίας οι διατάξεις του νέου συνταξιοδοτικού νόμου εφαρμόζονται σε όσους στρατιωτικούς υποβάλλουν αίτηση συνταξιοδότησης από την 1.7.2016 και μετά, ενώ, με τις διατάξεις του άρθρου 8 του ίδιου νόμου, θεσπίσθηκε το αναλογικό μέρος της σύνταξης, το οποίο υπολογίζεται βάσει των συντάξιμων αποδοχών, του χρόνου ασφάλισης του στρατιωτικού, και του πίνακα αναπλήρωσης της παραγράφου 5 του άρθρου αυτού.

8. Το Δικαστήριο κρίνει ότι, παρά τα προβαλλόμενα από την εκκαλούσα στον έβδομο λόγο εφέσεως αυτής (σκέψη 5), στον φάκελο της υποθέσεως όπως τα στοιχεία του φακέλου αυτού επεξηγήθηκαν από τον υπηρεσιακό παράγοντα που προσήλθε στο Δικαστήριο κατά τη δικάσιμο της 19^{ης} Νοεμβρίου 2018 (βλ. τα οικεία πρακτικά), υφίστανται τα έγγραφα εκείνα που επιτρέπουν στο Δικαστήριο να χωρήσει στην εξέταση των προβαλλόμενων λόγων εφέσεως και των εν γένει προτάσεων και ισχυρισμών των λοιπών διαδίκων και της Γενικής Επιτροπείας.

9. Αναφορικός με το καθεστώς των συντάξεων εν γένει, το Σύνταγμα του 1975 έχει υπόψη του δύο συστήματα, διαμορφωμένα από μακροχρόνια, προ της ισχύος του, νομοθετική πρακτική. Πρώτον, ένα σύστημα κοινωνικής ασφάλισης (άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος), που το συγκροτούν χρηματοδοτούμενοι, μέσω εισφορών ή κοινωνικών πόρων, πολυάριθμοι οργανισμοί υποχρεωτικής ασφάλισης, οι οποίοι οργανώνονται ανά επάγγελμα ή εργοδότη. Και δεύτερον, ένα σύστημα χορήγησης συντάξεων με πιστώσεις απ' ευθείας από τον κρατικό προϋπολογισμό (άρθρο 73 παρ. 2), το οποίο καλύπτει ιδίως, κατά την οικεία νομοθετική πρακτική, τους δημόσιους εν γένει λειτουργούς και υπαλλήλους, αλλά και άλλες κατηγορίες προσώπων, όπως τους παθόντες σε πόλεμο ή στην υπηρεσία, ή τους καλλιτέχνες που κρίνεται νομοθετικώς ότι πρέπει να τιμηθούν από την Πολιτεία. Το δεύτερο αυτό σύστημα περιβάλλεται, σύμφωνα με ρητές συνταγματικές προβλέψεις, από ιδιαίτερες εγγυήσεις προστασίας του δημοσίου χρήματος (άρθρα 73 παρ. 2, 75 παρ. 1, 80 παρ. 1, 98 παρ. 1δ').

10. Στο ν. 4387/2016 «Ενιαίο Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλειας – Μεταρρύθμιση ασφαλιστικού – συνταξιοδοτικού συστήματος – Ρυθμίσεις φορολογίας εισοδήματος και τυχερών παιγνίων και άλλες διατάξεις» (φ. 85 Α΄) ορίζονται τα εξής: (στο άρθρο 1) «1. Οι κοινωνικές παροχές της Πολιτείας χορηγούνται στο πλαίσιο Ενιαίου Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλειας, με σκοπό την εξασφάλιση αξιοπρεπούς διαβίωσης και κοινωνικής προστασίας, με όρους ισότητας, κοινωνικής δικαιοσύνης, αναδιανομής και αλληλεγγύης των γενεών. Το Ενιαίο Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλειας περιλαμβάνει (...). 2. (...) Το Κράτος έχει υποχρέωση για την εξασφάλιση της βιωσιμότητας του Ενιαίου Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλειας και για την απονομή των σχετικών παροχών σε όλους όσοι πληρούν τις νόμιμες προϋποθέσεις. 3. Το Εθνικό Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης λειτουργεί με ενιαίους κανόνες για όλους τους ασφαλισμένους του [Ενιαίου Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης]», (στο άρθρο 2) «1. Από την έναρξη ισχύος του νόμου αυτού, η κύρια σύνταξη εξ ιδίου δικαιώματος (...) υπολογίζεται ως το άθροισμα δύο τμημάτων: της εθνικής σύνταξης του άρθρου 7 και της ανταποδοτικής σύνταξης του άρθρου 8 του παρόντος. 2. Η Εθνική Σύνταξη (...) χρηματοδοτείται (...) απευθείας από τον Κρατικό Προϋπολογισμό. 3. Το ανταποδοτικό μέρος της σύνταξης υπολογίζεται βάσει των αποδοχών επί των οποίων καταβλήθηκαν εισφορές και του ποσοστού αναπλήρωσης (...) 5. Το κράτος έχει πλήρη εγγυητική υποχρέωση για το σύνολο των ασφαλιστικών παροχών (...)», (στο άρθρο 4) «1. (...) Από 1.1.2017 οι τακτικοί και μετακλητοί υπάλληλοι και λειτουργοί του Δημοσίου, οι τακτικοί και μετακλητοί υπάλληλοι και λειτουργοί της Βουλής, των Ν.Π.Δ.Δ. και των ΟΤΑ α΄ και β΄ βαθμίδας (...) καθώς και τα στελέχη των Ενόπλων Δυνάμεων (...), από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου υπάγονται για κύρια σύνταξη στο ασφαλιστικό – συνταξιοδοτικό καθεστώς του Ενιαίου Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (Ε.Φ.Κ.Α.) που συνιστάται με τις διατάξεις του άρθρου 51 και οι συντάξεις τους κανονίζονται και καταβάλλονται με βάση τις ρυθμίσεις του παρόντος.». Εξ άλλου, σύμφωνα με τις διατάξεις της ΚΥΑ 124456/0092/13.12.2016 (φ. 4074 Β΄), η οποία εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση του άρθρου 100 παρ. 1 του ως άνω νόμου, από 1.1.2017 περιήλθαν στον Ενιαίο Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης όλες οι αρμοδιότητες της Γενικής Διεύθυνσης Χορήγησης Συντάξεων Δημοσίου Τομέα της Γενικής Γραμματείας Δημοσιονομικής Πολιτικής του Υπουργείου Οικονομικών (Γενικό Λογιστήριο του Κράτους) σχετικά με την απονομή συντάξεων σε δημοσίους εν γένει λειτουργούς και υπαλλήλους που υπήχθησαν στον κλάδο κύριας ασφάλισης του εν λόγω Ενιαίου Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης.

11. Στο γενικό μέρος της αιτιολογικής έκθεσης του ανωτέρω νομοθετήματος (σκέψη 10) αναφέρονται, μεταξύ άλλων, και τα εξής: «(...) Το υφιστάμενο σύστημα κοινωνικής προστασίας είναι άναρχο, κοινωνικά

άδικο, αναποτελεσματικό και μη βιώσιμο (...) Οι δύο θεμελιώδεις αρχές της μεταρρύθμισης είναι η ισονομία και η κοινωνική δικαιοσύνη. Ισονομία, γιατί για πρώτη φορά θεσπίζονται όμοιοι κανόνες για όλους, παλαιούς και νέους συνταξιούχους, εργαζόμενους στον ιδιωτικό και τον δημόσιο τομέα, μισθωτούς και αυτοαπασχολούμενους. Κοινωνική δικαιοσύνη, γιατί με το νέο θεσμό της εθνικής σύνταξης επιτυγχάνεται αναδιανομή, αμβλύνονται οι κοινωνικές ανισότητες και εξασφαλίζεται επαρκής σύνταξη για τις επισφαλείς κοινωνικά ομάδες (...) Οι ενιαίοι κανόνες είναι αναγκαίοι γιατί απέναντι στους βασικούς κινδύνους της ζωής πρέπει όλοι οι ασφαλισμένοι να απολαμβάνουν τον ίδιο βαθμό εθνικής/κοινωνικής αλληλεγγύης. Εξαιρέσεις προβλέπονται μόνον για την προστασία των πιο ευάλωτων κοινωνικών ομάδων (...) Η πρόληψη της φτώχειας με την εξασφάλιση ενός αξιοπρεπούς επιπέδου διαβίωσης για τον κάθε ηλικιωμένο είναι ένας από τους ακρογωνιαίους λίθους της κοινωνικής ασφάλισης (...) Ο προσδιορισμός του επιπέδου της Εθνικής Σύνταξης σε 384 ευρώ έγινε με βάση το 60% του διάμεσου εισοδήματος, σύμφωνα με τους κανόνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (...) Η αποκατάσταση της βιωσιμότητας, δηλαδή η διατήρηση της ικανότητας του συστήματος να χορηγεί συντάξεις στους τωρινούς και μελλοντικούς συνταξιούχους δεν αποτελεί αυτοσκοπό, αλλά υπηρετεί το συμβόλαιο ανάμεσα στις γενεές που βρίσκεται στη βάση κάθε διανεμητικού συστήματος. Με το ισχύον σύστημα η σημερινή γενεά εργαζομένων θα πλήρωνε περισσότερα απ' όσα θα λάβει. Με τη μεταρρύθμιση η αναλογικότητα αποκαθίσταται πλήρως. Μόνον οι πιο αδύναμοι θα λάβουν περισσότερα από όσα έχουν δώσει μέσω των εισφορών τους στο σύστημα, λόγω της ύπαρξης της εθνικής σύνταξης και άλλων ειδικών προβλέψεων για αυτούς (...) Στο πλαίσιο αυτό γίνεται ανακαθορισμός, κατ' επιταγή των αρχών της συμμετοχικής δικαιοσύνης και της αλληλεγγύης των γενεών, των συντάξεων των ήδη συνταξιούχων με αναφορά στο νέο, ενιαίο τρόπο υπολογισμού της κύριας και επικουρικής σύνταξης για παλαιούς και νέους ασφαλισμένους. Ενόψει τούτων (...) [η] δημιουργία ενός φορέα κοινωνικής ασφάλισης με ένταξη σ' αυτόν όλων των φορέων ασφάλισης (κύριας, επικουρικής και εφ' άπαξ παροχών) με ενιαίους κανόνες για παλαιούς και νέους ασφαλισμένους δεν αντίκειται στο Σύνταγμα (...)».

12. Από τις διατάξεις που παρατέθηκαν στη σκέψη 10 και τα αποσπάσματα που παρατέθηκαν στη σκέψη 11 προκύπτει ότι με τον ν. 4387/2016 εισήχθη ένα νέο, υβριδικό σύστημα χορήγησης συντάξεων που συμμετέχει των δύο αντίστοιχων, διαφορετικών μεταξύ τους συστημάτων τα οποία είχε υπ' όψη του ο συνταγματικός νομοθέτης όταν διατύπωνε τις διατάξεις του Συντάγματος του 1975, στις οποίες έγινε αναφορά στη σκέψη 9. Το νέο σύστημα, προβλέποντας μία "εθνική σύνταξη" χρηματοδοτούμενη αποκλειστικώς από πιστώσεις του κρατικού προϋπολογισμού και θεσπίζοντας την εγγύηση του Κράτους για τη χορήγηση στους δικαιούχους

του συνολικού ποσού της σύνταξης που δικαιούνται, χαρακτηρίζεται από στοιχεία που προσιδιάζουν στο σύστημα συνταξιοδότησης στο οποίο αναφέρονται τα άρθρα 73 παρ. 2 και 3, 75 παρ. 1, 80 παρ. 1 και 98 παρ. 1δ' του Συντάγματος· ενώ, ιδρύοντας ενιαίο φορέα κοινωνικής ασφάλισης στον οποίο υπάγονται, για τη χορήγηση συντάξεως, εργαζόμενοι, των οποίων η σύνταξη θα υπολογίζεται κατά ένα τμήμα της ανταποδοτικά με λήψη υπ' όψη των εισφορών που κατεβλήθησαν για τον καθένα, συμμετέχει σαφώς του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης στο οποίο αναφέρεται το άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος. Το Δικαστήριο πάντως παρατηρεί ότι τόσο η ενιαία οργανωτική μορφή του νέου φορέα κοινωνικής ασφάλισης, όσο και ο ενιαίος τρόπος υπολογισμού των συντάξεων που χορηγεί, του οποίου προέχον στοιχείο είναι η ανακατανομή εισοδήματος στο πλαίσιο της εθνικής κοινωνικής αλληλεγγύης, απομακρύνεται εντόνως από το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης ως υφίστατο κατά το έτος ψήφισης του ισχύοντος Συντάγματος, και, ανεξαρτήτως της νομικής του προσωπικότητας και της εν γένει ορολογίας την οποία ο νομοθέτης χρησιμοποίησε κατά τη διατύπωση των σχετικών ρυθμίσεων, πλησιάζει μάλλον το συγκεντρωτικό σύστημα χορήγησης συντάξεων που χρησιμοποιήθηκε παραδοσιακά για τη χορήγηση συντάξεων στους δημόσιους λειτουργούς και υπαλλήλους.

13. Κατά την κρίση του Δικαστηρίου, η υπό την ως άνω υβριδική μορφή ενιαία οργάνωση του συστήματος παροχής συντάξεων είναι συνταγματικώς ανεκτή, υπό την αυτονόητη όμως προϋπόθεση ότι οι επί μέρους ρυθμίσεις αυτής, τόσο κατά τη διαδικασία θέσπισης αυτών όσο και κατά την εφαρμογή τους, δεν παραβιάζουν συνταγματικές διατάξεις που έχουν θεσπισθεί είτε για την προάσπιση θεμελιωδών ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων των προσώπων, είτε για την οργάνωση των κρατικών λειτουργιών και την προστασία του δημοσίου χρήματος.

14. Στο άρθρο 4 παρ. 1 του Συντάγματος ορίζεται: «Οι Έλληνες είναι ίσοι ενώπιον του νόμου». Με τη διάταξη αυτή, η οποία ως θεσπίζουσα ατομικό δικαίωμα πρέπει να ερμηνεύεται και υπό το πρίσμα της αρχής της αναλογικότητας που κατοχυρώνεται στο άρθρο 25 παρ. 1 του Συντάγματος, δεν επιβάλλεται μόνον όπως ο νόμος εφαρμόζεται κατά ίσον τρόπο σε όλους, αλλά και όπως όλοι τυγχάνουν της αναλογικώς ίσης νομοθετικής μεταχείρισης που προσήκει στην κατάσταση αυτών. Υπό την έννοια αυτή όταν μεν οι ανωτέρω τελούν σε συγκρίσιμη κατάσταση επιβάλλεται, εκτός αν συντρέχουν λόγοι που δικαιολογούν το αντίθετο, η όμοια αυτών νομοθετική μεταχείριση, όταν όμως, εν όψει του αντικειμένου της ρυθμίσεως, τελούν σε προδήλως διαφορετική κατάσταση, επιβάλλεται κατ' επιταγή της αναλογικής ισότητας, όπως η διαφορετική αυτή κατάσταση συσταθμισθεί κατά τη θέσπιση της οικείας νομοθεσίας. Από τα ανωτέρω παρέπεται ότι όταν ο νομοθέτης θεσπίζει σύστημα συνταξιοδότησης εργαζομένων, η κυριαρχική του αρμοδιότητα να θέτει τους όρους της

συνταξιοδοτικής παροχής δεν είναι απεριόριστη αλλά υπόκειται στους περιορισμούς που επιβάλλονται από την τήρηση της ως άνω αρχής της αναλογικής ισότητας, ο σεβασμός της οποίας διασφαλίζεται από τη δικαστική εξουσία ασκώντας εν προκειμένω οριακό έλεγχο συμβατότητας του νομοθετικού μέτρου.

15. Το Δικαστήριο παρατηρεί ότι σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 4387/2016 που αναφέρθηκαν στη σκέψη 10 και για τους λόγους που εκτέθηκαν στη σκέψη 11, στον νέο φορέα κοινωνικής ασφάλισης που ιδρύθηκε με το εν λόγω νομοθέτημα υπήχθησαν με τους ίδιους κατά βάσιν όρους ως προς τον υπολογισμό της σύνταξης αυτών, τόσο οι αυτοαπασχολούμενοι, οι ιδιωτικοί υπάλληλοι και οι υπάλληλοι ιδιωτικού δικαίου του Κράτους και των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, όσον και οι δημόσιοι λειτουργοί και υπάλληλοι, μεταξύ των οποίων συγκαταλέγονται οι δικαστικοί λειτουργοί, το κύριο προσωπικό του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, οι καθηγητές των Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων, οι υπάλληλοι των ενόπλων δυνάμεων και των σωμάτων ασφαλείας και οι λοιποί δημοσίου δικαίου λειτουργοί ή υπάλληλοι του Κράτους και των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου.

16. Το Δικαστήριο παρατηρεί επίσης, ότι σύμφωνα με τον τρόπο υπολογισμού της ενιαίας σύνταξης για όλες τις ανωτέρω κατηγορίες εργαζομένων, όπως αυτό προβλέπεται στον ν. 4387/2016, πέραν της "εθνικής σύνταξης" που είναι κατ' αρχήν ισόποση για όλους, η λεγόμενη "ανταποδοτική σύνταξη" καθορίζεται αποκλειστικώς με βάση το ύψος των αποδοχών επί των οποίων καταβλήθηκαν εισφορές κατά τη διάρκεια του εργασιακού βίου και ένα ποσοστό, εφαρμοζόμενο επί του ποσού των εν λόγω αποδοχών, ανάλογο με τα έτη ασφάλισης του δικαιούχου.

17. Ειδικότερα, στο άρθρο 8 του ανωτέρω νόμου (ν.4387/2016) ορίζονται τα εξής: «1. Οι υπάλληλοι – λειτουργοί του Δημοσίου και οι στρατιωτικοί, οι οποίοι θεμελιώνουν δικαίωμα σύνταξης εξ ιδίου δικαιώματος (...) σύμφωνα με τις οικείες διατάξεις, δικαιούνται ανταποδοτικό μέρος σύνταξης, που προκύπτει με βάση τις συντάξιμες αποδοχές (...), το χρόνο ασφάλισης (...) και τα κατ' έτος ποσοστά αναπλήρωσης 2. (...) Ως συντάξιμες αποδοχές για τον υπολογισμό του ανταποδοτικού μέρους σύνταξης κύριας ασφάλισης εξ ιδίου δικαιώματος (...) λαμβάνεται υπόψη ο μέσος όρος μηνιαίων αποδοχών του ασφαλισμένου καθ' όλη τη διάρκεια του ασφαλιστικού του βίου. Ο μέσος αυτός όρος υπολογίζεται ως το πηλίκο της διαίρεσης του συνόλου των μηνιαίων αποδοχών δια του συνολικού χρόνου ασφάλισής του. Ως σύνολο μηνιαίων αποδοχών που έλαβε ο ασφαλισμένος νοείται το άθροισμα των μηνιαίων αποδοχών που υπόκεινται σε εισφορές, καθ' όλη τη διάρκεια του ασφαλιστικού του βίου (...) 5. (...) Το τελικό ποσό του ανταποδοτικού

μέρους της σύνταξης υπολογίζεται για το σύνολο του χρόνου ασφάλισης, με βάση το ποσοστό αναπλήρωσης (...). Το ποσοστό αναπλήρωσης για κάθε έτος ασφάλισης εντός εκάστης κλίμακας ετών, υπολογίζεται με βάση τα ακόλουθα ποσοστά: Από 0 έως 15 έτη, για κάθε έτος, προστίθεται ποσοστό από 0,77% του ποσού του μέσου όρου των μηνιαίων αποδοχών, όπως προέκυψε σύμφωνα με τα ανωτέρω. Και ομοίως στη συνέχεια, ήτοι από 15,01 έως 18 έτη, για κάθε έτος, προστίθεται ποσοστό από 0,84%. Από 18,01 έως 21 έτη, για κάθε έτος, προστίθεται ποσοστό από 0,90%. Από 21,01 έως 24 έτη, για κάθε έτος, προστίθεται ποσοστό από 0,96%. Από 24,01 έως 27 έτη, για κάθε έτος, προστίθεται ποσοστό από 1,03%. Από 27,01 έως 30 έτη, για κάθε έτος, προστίθεται ποσοστό από 1,21%. Από 30,01 έως 33 έτη, για κάθε έτος, προστίθεται ποσοστό από 1,42%. Από 33,01 έως 36 έτη, για κάθε έτος, προστίθεται ποσοστό από 1,59%. Από 36,01 έως 39 έτη, για κάθε έτος, προστίθεται ποσοστό από 1,80%. Από 39,01 έως 42 έτη και περισσότερα, για κάθε έτος, προστίθεται ποσοστό από 2,00%.

18. Στην αιτιολογική έκθεση επί του ως άνω (σκέψη 17) άρθρου 8 αναφέρονται τα εξής: «(...) Το ποσό του αναλογικού μέρους της σύνταξης υπολογίζεται βάσει των συντάξιμων αποδοχών και του χρόνου ασφάλισης του ασφαλισμένου, (...) καθώς και βάσει των ποσοστών αναπλήρωσης (...) Οι συντάξιμες αποδοχές καθορίζονται ανάλογα με την κατηγορία, στην οποία ανήκει ο ασφαλισμένος. (...) [O] μέσος όρος προκύπτει από το ηλικίο της διαίρεσης του συνόλου των μηνιαίων αποδοχών του ασφαλισμένου δια του συνολικού χρόνου ασφάλισης (...) [T]ο σύνολο των μηνιαίων αποδοχών ισοδυναμεί με το άθροισμα των μηνιαίων αποδοχών που έλαβε ο ασφαλισμένος και υπόκεινται σε εισφορές (...) προσαυξανόμενες κατά την ετήσια μεταβολή μισθών, σύμφωνα με τα στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής (...) Η προοδευτική αύξηση του ποσοστού αναπλήρωσης ανά κλίμακα ετών ασφάλισης ανταμείβει τους ασφαλισμένους με μεγαλύτερο εργασιακό βίο και αντίστοιχη συνεισφορά στα ασφαλιστικά ταμεία και, συνακόλουθα, παρέχει κίνητρα για παραμονή στην εργασία. (...) Τα ποσοστά αναπλήρωσης του άρθρου ορίστηκαν στο ανώτατο (...) όριο που επιτρέπει η κατάσταση της εθνικής οικονομίας, βάσει των αναλογιστικών μελετών (...) Εξασφαλίζουν μεγαλύτερη αναπλήρωση εισοδήματος στις χαμηλότερες οικονομικά κατηγορίες εργαζομένων, κατ' εφαρμογή των επιταγών του άρθρου 25 του Συντάγματος. Άλλωστε, κατά την πάγια εθνική και ευρωπαϊκή νομολογία, κρίνεται σύμφωνη προς την αρχή της αναλογικότητας η αλλαγή του τρόπου υπολογισμού των συνταξιοδοτικών παροχών, με συντελεστές που καταλήγουν σε μικρότερες συντάξεις, ιδίως για κατηγορίες συνταξιούχων που είχαν πολύ υψηλά ποσοστά αναπλήρωσης, όταν τείνουν στον εν γένει εξορθολογισμό της κοινωνικής ασφάλισης (...)».

19. Το Δικαστήριο επισημαίνει, κατ' αρχάς, ότι οι αποδοχές, που αποτελούν κατά τα ανωτέρω, τη βάση υπολογισμού της "ανταποδοτικής σύνταξης" καθορίζονται για τους δημόσιους εν γένει λειτουργούς και υπαλλήλους από τον νόμο (άρθρα 79, 80, 88 παρ. 2 εδ. α', 103 παρ. 4 και 22 παρ. 3 του Συντάγματος), ενώ απαγορεύεται η απεργία για τους δικαστικούς λειτουργούς και όσους υπηρετούν στα σώματα ασφαλείας (άρθρο 23 παρ. 2 εδ. β' του Συντάγματος). Αντιθέτως, οι αποδοχές των εν γένει υπαλλήλων του ιδιωτικού τομέα, διέπονται υποχρεωτικώς, εκτός από τους γενικούς όρους εργασίας που καθορίζονται δια νόμου, από συλλογικές συμβάσεις εργασίας συναπτόμενες με ελεύθερες διαπραγματεύσεις (άρθρο 22 παρ. 2 του Συντάγματος). Περαιτέρω, οι μεν δικαστικοί λειτουργοί, το κύριο προσωπικό του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, οι καθηγητές των Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων και οι υπάλληλοι των ενόπλων δυνάμεων και των σωμάτων ασφαλείας διέπονται από ένα ιδιαίτερο κατά το Σύνταγμα καθεστώς υπηρεσιακής και, συνακόλουθα, μισθοδοτικής μεταχείρισης που προσήκει, ως θεσμική εγγύηση εκ του Συντάγματος, στην ιδιαίτερη ευθύνη την οποία επωμίζονται, ενώ και οι λοιποί δημόσιοι εν γένει υπάλληλοι, μεταξύ των οποίων συγκαταλέγονται και οι υπάλληλοι με σχέση δημοσίου δικαίου που απασχολούνται σε νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, υπόκεινται και αυτοί, ως υπηρέτες του λαού οφείλοντες πίστη στο Σύνταγμα και αφοσίωση στην Πατρίδα, σε ένα ανάλογο καθεστώς υπηρεσιακής μεταχείρισης (άρθρα 103 και 104 του Συντάγματος) στο οποίο ενσωματώνονται, ως θεσμική εγγύηση εκ του Συντάγματος, η μισθοδοτική αυτών αντιμετώπιση, λειτουργούσα ως κίνητρο παραμονής στην υπηρεσία και ως ασπίδα προστασίας κατά του ενδεχομένου διαφθοράς.

20. Το Δικαστήριο επισημαίνει επίσης ότι το συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημόσιων εν γένει λειτουργών και υπαλλήλων δεν μπορεί να αποσπασθεί του υπηρεσιακού αυτών καθεστώτος κατά την ενεργό τους υπηρεσία, συνδεδεμένο αρρήκτως ως αναγκαία προέκταση της αναφερθείσας στην προηγούμενη σκέψη θεσμικής εγγύησης, καθώς η προσδοκία συνταξιοδότησης λειτουργεί, ακόμη και κατά τη διάρκεια της ενεργού υπηρεσίας, ως κίνητρο παραμονής στη υπηρεσία και ως ασπίδα προστασίας κατά του ενδεχομένου διαφθοράς. Εν όψει τούτων, ο υπολογισμός των συντάξιμων εν γένει αποδοχών των ως άνω εργαζομένων πρέπει να τελεί σε μία κατ' αρχήν εύλογη αναλογία με τις αποδοχές ενεργείας (ΕΛΣ Ολ. 137/2019), έτσι ώστε, κατά τον καθορισμό της σύνταξης, να μην αγνοείται το υπηρεσιακό καθεστώς του συνταξιοδοτούμενου, ήτοι ιδίως η ευθύνη την οποία αυτός επωμίσθη και οι συναφείς με την ευθύνη αυτή θυσίες κατά τη διάρκεια του εργασιακού του βίου.

21. Το Δικαστήριο υπενθυμίζοντας όσα έγιναν δεκτά από αυτό στις ανωτέρω σκέψεις 19 και 20, καθώς και όσα ανέφερε στις σκέψεις 16, 17 και

18 σχετικώς με τον τρόπο υπολογισμού της "ανταποδοτικής σύνταξης" των δημοσίων εν γένει λειτουργών και υπαλλήλων, κρίνει ότι, εκ του τρόπου υπολογισμού της εν λόγω ανταποδοτικής σύνταξης, δεν παραβιάζεται η διάταξη του άρθρου 4 παρ. 1 του Συντάγματος, όπως ερμηνεύθηκε στη σκέψη 14, δοθέντος ότι ο υπολογισμός αυτός στηρίζεται στις συνολικές αποδοχές ενεργείας των δημοσίων εν γένει λειτουργών και υπαλλήλων, οι οποίες, κατά τα αναφερθέντα στη σκέψη 19, διέπονται από συνταγματικού επιπέδου αρχές και κανόνες που προσήκουν στη δημοσίου δικαίου ιδιότητα των δικαιούχων.

22. Το Δικαστήριο διευκρινίζει ότι με το νέο σύστημα υπολογισμού της σύνταξης των δημοσίων εν γένει λειτουργών και υπαλλήλων ικανοποιείται κατ' αρχήν η απαίτηση εύλογης αναλογίας μεταξύ αποδοχών ενεργείας και σύνταξης (σκέψη 20), δοθέντος ότι το ως άνω ανταποδοτικό μέρος της σύνταξης εξαρτάται από τις αποδοχές ενεργείας του δικαιούχου, στις οποίες εφαρμόζεται ένα ποσοστό προς αναπλήρωση του εισοδήματος κατά τον ενεργό εργασιακό βίο, το δε ποσοστό αυτό, αν και τελεί σε συνάρτηση με τις οικονομικές αντοχές του συνταξιοδοτικού συστήματος και τις απαιτήσεις εθνικής κοινωνικής αλληλεγγύης, πάντως καθορίζεται κατά βάση ανάλογα με τη συνολική διάρκεια απασχόλησης του δικαιούχου, έτσι ώστε αποδοχές ενεργείας, διάρκεια του εργασιακού βίου και σύνταξη να συνδέονται τελικώς μεταξύ τους αναλογικά.

23. Το Δικαστήριο διευκρινίζει ακόμη ότι η εξέταση από αυτό των ανωτέρω ζητημάτων (σκέψεις 13 και 21) δεν θέτει υπό αμφισβήτηση την κυριαρχική εξουσία των εκπροσώπων του λαού, τακτικώς εναλλασσομένων στην εξουσία, να θεσπίσουν σύστημα συνταξιοδότησης με προτεραιότητα σε αξίες ως η ισότητα και η εθνική αλληλεγγύη ή, αντιθέτως, η ανταποδοτικότητα και η ενδο-επαγγελματική αλληλεγγύη, ούτε στοιχειοθετεί ανάμειξη αυτού σε ζητήματα διάθεσης των εξ ορισμού περιορισμένων δημοσίων πόρων, η απόφαση περί κατανομής των οποίων ανήκει, υπό δημοκρατικό πολίτευμα, στην νομοθετική λειτουργία.

24. Εν όψει των ως άνω γενομένων δεκτών, δεν γεννάται ζήτημα δικαιοδοσίας του Ελεγκτικού Συνεδρίου προς εκδίκαση των διαφορών που προκύπτουν από την απονομή συντάξεων υπό το νέο καθεστώς σε δημοσίους εν γένει λειτουργούς και υπαλλήλους, διότι η σύνταξη των ανωτέρω ενσωματώνουσα κατά τον υπολογισμό της τις αποδοχές ενεργείας αυτών, διατηρεί τον χαρακτήρα της ως συνέχιση της αμοιβής που ο δικαιούχος της, λειτουργός ή υπάλληλος του Κράτους ή νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου, ελάμβανε κατά τον ενεργό αυτού υπηρεσιακό βίο. Άλλωστε, στο άρθρο 98 παρ. 1 στ' του Συντάγματος, ο συνταγματικός νομοθέτης θέσπισε κανόνες κατανομής της δικαιοδοτικής ύλης μεταξύ της διοικητικής δικαιοσύνης και του Δικαστηρίου τούτου, του οποίου μάλιστα ο

χαρακτήρας ως ανωτάτου, κατά τις οικείες συνταγματικές ρυθμίσεις (άρθρα 98 παρ. 3 και 100 παρ. 1 και 2) έχει την έννοια ότι δεν είναι επιτρεπτή η διά νομοθετικής απλώς πρωτοβουλίας, ως εν προκειμένω με την εισαγωγή ενός νέου συνταξιοδοτικού συστήματος, υβριδικής μάλιστα φύσεως (σκέψη 12), αφαίρεση της κύριας αυτού δικαιοδοτικής ύλης. Εξ άλλου, δοθείσης της ειδικής δικαιοδοσίας του κατά τα άρθρα 88 παρ. 2 και 99 του Συντάγματος δικαστηρίου, του οποίου ως εκ τούτου οι διατάξεις περί τις αρμοδιότητες αυτού είναι στενά ερμηνευτέες, δεν αποκλείεται στο Ελεγκτικό Συνέδριο, δικαστήριο γενικής δικαιοδοσίας επί των συντάξεων (άρθρο 98 παρ. 1 εδ. στ' του Συντάγματος), να χρησιμοποιεί ερμηνευτικώς τις διατάξεις του Συντάγματος περί δικαστικών λειτουργών, όταν αποφαινεται επί γενικότερου ζητήματος όπου συμπεριλαμβάνονται και οι δικαστικοί λειτουργοί.

25. Με τον πρώτο έως και τον τρίτο λόγο εφέσεως (σκέψη 5), η εκκαλούσα προβάλλει, καθ' ερμηνείαν του δικογράφου, ότι με τον κανονισμό της σύνταξης αυτής υπό το νέο καθεστώς, ως εκ της υποβολής από αυτήν αίτησης συνταξιοδότησης μετά την 1η Ιουλίου 2016, παρεβιάσθησαν: πρώτον, η προστατευόμενη από το άρθρο 1 του 1ου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ θεμιτή προσδοκία αυτής να κανονισθεί υπέρ αυτής σύνταξη με βάση την προϊσχύουσα του ν. 4387/2016 συνταξιοδοτική νομοθεσία στην οποία υπήγετο και βάσει της οποίας θα δικαιούνταν σημαντικά υψηλότερη σύνταξη· δεύτερον, η αρχή της ίσης μεταχείρισης κατηγοριών προσώπων που τελούν υπό τις αυτές ουσιαστικώς συνθήκες, που κατοχυρώνεται στο άρθρο 4 παρ. 1 του Συντάγματος, δοθέντος ότι, με βάση ένα αυθαίρετο κατά την εκκαλούσα κριτήριο, ήτοι την ημερομηνία υποβολής από αυτήν της αίτησης συνταξιοδότησης, ο νομοθέτης την διαφοροποίησε από άλλες περιπτώσεις στρατιωτικών που όμως, με βάση ουσιαστικότερα κριτήρια σύγκρισης, όπως η ημερομηνία κατάταξης και η συντάξιμη υπηρεσία, τελούσαν σε όμοια κατάσταση με αυτήν· και, τρίτον, το περιουσιακό δικαίωμα αυτής στη σύνταξη, που κατοχυρώνεται ιδίως με το άρθρο 1 του 1ου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, σε συνδυασμό με την αρχή της μη δυσμενούς διάκρισης, όπως προστατεύεται στα άρθρα 4 παρ. 1 του Συντάγματος και 14 της ΕΣΔΑ, δοθέντος ότι, με το νέο σύστημα συνταξιοδότησης, οι υπαχθέντες για τον κανονισμό της σύνταξής τους στον ν. 4387/2016 νέοι συνταξιούχοι διαφοροποιούνται ως προς το ποσόν της σύνταξης που κανονίζεται υπέρ αυτών έναντι των συνταξιοδοτηθέντων υπό το προϊσχύσαν σύστημα υπολογισμού συντάξεων, έτσι ώστε, αν και οι περιπτώσεις είναι ομοειδείς, να δημιουργούνται συνταξιούχοι "πολλαπλών ταχυτήτων" καθώς οι "παλαιοί" συνταξιούχοι εισπράττουν συντάξεις που είναι "πολύ μεγαλύτερες" των συντάξεων που καταβάλλονται στους "νέους" συνταξιούχους.

26. Στο άρθρο 6 του ν. 4387/2016 ορίζονται τα εξής: «1. α. Οι συντάξεις όσων από τα πρόσωπα της περίπτωσης α' της παραγράφου 1 του άρθρου 4 αποχωρούν από την Υπηρεσία τους λόγω συνταξιοδότησης, μέχρι την έναρξη ισχύος του παρόντος, υπολογίζονται, σύμφωνα με τις διατάξεις της συνταξιοδοτικής νομοθεσίας του Δημοσίου, όπως αυτές ίσχυαν κατά τις 31.12.2014, και καταβάλλονται με τον περιορισμό των διατάξεων του άρθρου 13. β. Η προηγούμενη παράγραφος δεν έχει εφαρμογή για όσα από τα προαναφερόμενα πρόσωπα δεν πληρούν, κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου, τις προϋποθέσεις άμεσης καταβολής της σύνταξής τους. Τα πρόσωπα αυτά υπάγονται στις διατάξεις του παρόντος νόμου. γ. Οι συντάξεις όσων από τα πρόσωπα της περίπτωσης α' της παραγράφου 1 του άρθρου 4 αποχωρούν από την Υπηρεσία τους από την έναρξη ισχύος του παρόντος κανονίζονται, σύμφωνα με τις διατάξεις αυτού». Ειδικότερα, σύμφωνα με το άρθρο 6 παρ. 1 και 4 του ν. 4387/2016 οι στρατιωτικοί που θα υποβάλουν αίτηση αποστρατείας έως τις 30.6.2016 συνταξιοδοτούνται με βάση τις διατάξεις της συνταξιοδοτικής νομοθεσίας του Δημοσίου, όπως αυτές ίσχυαν στις 31.4.2014, μετά δε το πέρας της ως άνω καταληκτικής ημερομηνίας, από 1.7.2016 και εντεύθεν, η σύνταξή τους υπολογίζεται σύμφωνα με τις διατάξεις του νέου συνταξιοδοτικού νόμου. Περαιτέρω, στο ως άνω άρθρο 6 παρ. 1 γ', ορίζονται και τα εξής: «Όσοι από τα ανωτέρω πρόσωπα αποχωρούν από την έναρξη ισχύος του παρόντος και εντός του έτους 2016, σε περίπτωση κατά την οποία το ακαθάριστο ποσό της κανονιζόμενης σύνταξης υπολείπεται κατά ποσοστό άνω του 20%, του ποσού της σύνταξης που θα ελάμβαναν με βάση τις διατάξεις της συνταξιοδοτικής νομοθεσίας του Δημοσίου, όπως αυτές ίσχυαν κατά την 31.12.2014, το ήμισυ της διαφοράς αυτής καταβάλλεται στον δικαιούχο ως προσωπική διαφορά, με ανάλογη εφαρμογή της παραγράφου 2 του άρθρου 14 (...)».

27. Στην οικεία αιτιολογική έκθεση αναφέρονται, επί του άρθρου 6 του ν. 4387/2016, τα ακόλουθα: «[Μ]ε τις διατάξεις του άρθρου αυτού διασφαλίζεται η ομαλή μετάβαση των ασφαλισμένων του Δημοσίου στο νέο συνταξιοδοτικό καθεστώς ... [και] ότι για τους υπαγομένους στις διατάξεις του νόμου αυτού, δεν έχουν εφαρμογή οι διατάξεις της περ.α της παρ.2 του άρθρου 56 του π.δ. 169/2007, με τις οποίες ορίζεται ότι στην περίπτωση που ο υπάλληλος αποχωρεί από την υπηρεσία έχοντας συμπληρώσει τα έτη ασφάλισης για θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος αλλά όχι και το όριο ηλικίας καταβολής της σύνταξής του, μπορεί να ζητήσει την έκδοση πράξης κανονισμού της σύνταξής του με αναστολή καταβολής αυτής μέχρι τη συμπλήρωση του προαναφερομένου ορίου ηλικίας (...)».

28. Αναφορικός με τον ως άνω πρώτο λόγο εφέσεως, το Δικαστήριο επισημαίνει τα εξής: Ως εκ του ερείσματος αυτού επί του Συντάγματος (ΕΛΣ Ολ. 244/2017) αλλά και λόγω της φύσης αυτού ως περιουσιακού

δικαιώματος (άρθρο 1 του 1ου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ) το συνταξιοδοτικό δικαίωμα των δημόσιων εν γένει λειτουργών και υπαλλήλων, προστατεύεται και υπό την όψη αυτού ως θεμιτής προσδοκίας των ακόμη εν ενεργεία εργαζομένων προς λήψη συντάξεως στο μέλλον. Όμως η προστασία της προσδοκίας αυτής, δοθείσης της φύσεως του συνταξιοδοτικού δικαιώματος ως χρηματικής παροχής εξαρτώμενης από την εκάστοτε οικονομική αντοχή του συνόλου συνταξιοδοτικού συστήματος, δεν φθάνει μέχρι του σημείου της κατοχύρωσης κεκτημένων δικαιωμάτων σε συνταξιοδοτική παροχή συγκεκριμένου ποσού στο μέλλον. Πάντως, παραβιάζεται η θεμιτή προσδοκία του εξερχόμενου της ενεργού υπηρεσίας δημοσίου εν γένει λειτουργού ή υπαλλήλου όταν, δυνάμει αλλαγής του νομοθετικού καθεστώτος που επισυμβαίνει εγγύς του χρόνου της συνταξιοδότησής του, υφίσταται τέτοια μείωση στη συνταξιοδοτική παροχή που ανέμενε υπό το προϊσχύσαν καθεστώς ώστε ουσιαστικώς να αναιρείται ο πυρήνας του θεμελιώδους δικαιώματος αυτού στη σύνταξη, ήτοι η αποτελεσματικότητα της σύνταξης εν όψει του δικαιολογητικού της λόγου. Ως κριτήρια προς εκτίμηση από το Δικαστήριο αν όντως συντρέχει τέτοια περίπτωση αναιρέσεως του πυρήνα του ως άνω δικαιώματος μπορεί να χρησιμοποιηθούν (i) το ποσοστό της μείωσης που υφίσταται ο δικαιούχος υπό το νέο καθεστώς, (ii) ο μέσος όρος του ποσού συντάξεως στη χώρα κατά το έτος κανονισμού της σύνταξης, (iii) το ποσό της κατώτατης σύνταξης κατά το ίδιο έτος, (iv) το όριο της φτώχειας επίσης κατά το ίδιο κρίσιμο έτος, (v) αν ο δικαιούχος μπορούσε να παραμείνει στην υπηρεσία, (vi) σε ποιά ηλικία συνταξιοδοτήθηκε, (vii) ποιός ήταν ο χρόνος υπηρεσίας αυτού, καθώς και άλλα στοιχεία, εφόσον είναι διαθέσιμα, όπως ιδίως το συνολικό ποσό ασφαλιστικών εισφορών που κατέβαλε και τι ποσοστό αυτό αντιπροσώπευε επί των αποδοχών του. Το Δικαστήριο, εν πάση περιπτώσει, θεωρεί ότι ο έλεγχος που, ως εκ της αρχής της διακρίσεως των εξουσιών, δικαιούται να ασκήσει εν προκειμένω είναι οριακός και, συνεπώς, μόνον αν διαπιστωθεί από αυτό η κατά τα ανωτέρω αναίρεση της αποτελεσματικότητας του δικαιώματος στη σύνταξη δικαιούται να κρίνει ως αντισυνταγματική την επίμαχη ρύθμιση. Στην προκειμένη όμως περίπτωση, εν όψει των στοιχείων που παρατίθενται στη σκέψη 32, δεν τίθεται ζήτημα αντισυνταγματικότητας της ρύθμισης ως εφαρμόζεται στην εκκαλούσα.

29. Αναφορικώς με τον προβληθέντα από την εκκαλούσα λόγο ότι το κριτήριο διαφοροποίησης αυτής από τις λοιπές συγκρίσιμες με αυτήν περιπτώσεις, ήτοι, το κριτήριο εκ της ημερομηνίας υποβολής της αίτησης συνταξιοδότησης, είναι αυθαίρετο και άρα αντίθετο στην αρχή της ισότητας, το Δικαστήριο κρίνει ότι το κριτήριο αυτό, συναρτώμενο με την εκδήλωση βουλήσεως εκ μέρους του δικαιουμένου σύνταξη δεν μπορεί να θεωρηθεί ως απρόσφορο σε σχέση μάλιστα με άλλα κριτήρια τα οποία ο νομοθέτης, διαθέτων σχετικώς ευρεία εξουσία εκτιμήσεως, δύναται να

θεσπίσει, όπως λ.χ. η ημερομηνία δημοσίευσης του νόμου ή η ημερομηνία ανακοίνωσης από την Κυβέρνηση της πρόθεσης αυτής να θεσμοθετηθεί το σχετικό μέτρο. Ούτε έχρηζε ιδιαίτερης επεξήγησης ή θεμελίωσης από τον νομοθέτη η επιλογή του κριτηρίου της ημερομηνίας υποβολής της αίτησης συνταξιοδότησης, δοθέντος ότι ο λόγος επιλογής της ημερομηνίας αυτής, ήτοι ο σεβασμός της βουλήσεως του δικαιούχου σύνταξης, είναι προφανής και, κατά τα ανωτέρω, εύλογος.

30. Αναφορικός με τον τρίτο ως άνω λόγο εφέσεως, ήτοι την προσβολή του περιουσιακού δικαιώματος στη σύνταξη, σε συνδυασμό με την αρχή της ισότητας εις βάρος της εκκαλούσας λόγω της -κατά τους ισχυρισμούς της- σημαντικής διαφοροποίησης ως προς τη σύνταξη που δικαιούνται μεταξύ "παλαιών" και "νέων" συνταξιούχων, το Δικαστήριο επισημαίνει τα εξής: Εφόσον τη βάση του νέου συστήματος αποτέλεσε η ανάγκη εξυγίανσης του κοινωνικο-ασφαλιστικού συστήματος της χώρας με τη δημιουργία ενιαίου φορέα ασφάλισης - ο οποίος θα διέθετε τους εξ ορισμού περιορισμένους κοινωνικο-ασφαλιστικούς πόρους με πνεύμα ισότητας και εθνικής αλληλεγγύης σε όλους τους υπαγόμενους σ' αυτόν δικαιούχους σύνταξης -, τότε, κατά την κρίση του Δικαστηρίου, για να δικαιολογηθεί μια ενδεχομένως ουσιώδης διαφοροποίηση ως προς το ύψος της συνταξιοδοτικής παροχής μεταξύ των συνταξιοδοτηθέντων υπό το παλαιό και αυτών που συνταξιοδοτούνται υπό το νέο καθεστώς, πρέπει να συντρέχουν σοβαροί ουσιαστικοί λόγοι, πέραν αυτού που στηρίζεται στο κριτήριο του χρόνου συνταξιοδότησης. Δεν αρκεί δε ως τέτοιος σοβαρός ουσιαστικός λόγος, καθόσον σε όλους κατανέμεται το αυτό ασφαλιστικό κεφάλαιο, η προστασία του επιπέδου ζωής των ήδη συνταξιοδοτηθέντων, όταν οι λοιποί ασφαλισμένοι, με τη σύνταξη που δικαιούνται υπό το νέο καθεστώς, κινδυνεύουν να έχουν επίπεδο ζωής σημαντικώς κατώτερο των παλαιών συνταξιούχων. Όμως, το Δικαστήριο κρίνει σχετικώς ότι, εν όψει του μεταβατικού χαρακτήρα των ρυθμίσεων που εφαρμόστηκαν στην εκκαλούσα και, ειδικότερα, των συγκεκριμένων αποτελεσμάτων που αυτές παρήγαγαν στην κρινόμενη περίπτωση, δεν τίθεται ζήτημα παραβίασης της αρχής της ισότητας, υπό την ως άνω μορφή αυτής, που πάντως, κατά την κρίση του Δικαστηρίου, αποτελεί πλήρως προστατευόμενη από το Σύνταγμα πτυχή της αρχής της ισότητας, αποτελούσα αναπόσπαστο μέρος αυτής.

31. Μειοψήφησε η Σύμβουλος Γεωργία Τζομάκα, η οποία διατύπωσε την ακόλουθη γνώμη, προς την οποία συντάχθηκαν και οι Πάρεδροι Μαρία Μουσιάδου και Αικατερίνη Μαρκοβίτη:

(1) Ο συνταγματικός νομοθέτης έχει επιφυλάξει διαχρονικά τόσο για τους δημοσίους λειτουργούς και υπαλλήλους όσο και για τους στρατιωτικούς υπαλλήλους ειδικό υπηρεσιακό και συνταξιοδοτικό καθεστώς (βλ. μεταξύ άλλων τη νομοθετική πράξη ΧΝΒ' του 1861, άρθρα

94, 114 και 49 εδ. γ' του Συντάγματος του 1927, άρθρα 61, 87 επ., 98 εδ. δ' και 101 του Συντάγματος του 1952). Ειδικότερα, με διατάξεις του Συντάγματος του 1975, όπως ισχύει και μετά τις ύστερες αναθεωρήσεις του, καθιερώνεται η ιδιαίτερη θέση των δικαστικών λειτουργών (άρθρα 87 επ.), των στελεχών των ενόπλων δυνάμεων (άρθρα 45, 23 παρ. 2 και 29 παρ. 3), των πανεπιστημιακών (άρθρο 16), των ιατρών που υπηρετούν σε κρατικούς φορείς για την προστασία της υγείας των πολιτών (άρθρο 21) και των δημοσίων υπαλλήλων (άρθρα 103 και 104), ενώ καθορίζονται ειδικές διαδικαστικές ρυθμίσεις για την προπαρασκευή και τη νομοπαραγωγική διαδικασία επί των συνταξιοδοτικών νομοσχεδίων, την απονομή των συντάξεων, αλλά και την ειδική δικαιοδοσία του Ελεγκτικού Συνεδρίου επί των διαφορών από την απονομή σύνταξης. Συνεπώς, το Σύνταγμα υποδέχεται ως ιδιαίτερο θεσμό το ειδικό υπηρεσιακό και συνταξιοδοτικό καθεστώς των οργάνων της Διοίκησης (βλ. ΕλΣ πρακτ. 1ης Ειδ. Συν/σης 20.4.2016, πρβλ. ΑΕΔ 16/1983, ΑΠ 701/2014, 968/2013), το οποίο ερείδεται επί της αρχής ότι το κράτος δεν αποτελεί έναν κοινό εργοδότη αλλά εργοδότη με αποστολή την εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος, υπερέχοντος του ιδιαίτερου προσωπικού συμφέροντος του υπαλλήλου, με σκοπό τη διασφάλιση της ορθολογικής, αποτελεσματικής και αδιάλειπτης λειτουργίας της δημόσιας διοίκησης, καθώς και της άσκησης των κρατικών λειτουργιών. Για τον λόγο αυτόν υπάγει τις σχέσεις του με τα όργανά του σε ιδιάζον μονομερώς θεσπιζόμενο νομικό καθεστώς, πυρήνα του οποίου αποτελεί η ειδική μεταξύ τους λειτουργική σχέση (II Τμ. ΕλΣ 1176/2018, ΣτΕ 773/2017, 2209/1977, 99/1930, 2192-2196/2014).

(2) Στο πλαίσιο της ειδικής λειτουργικής αυτής σχέσης και του ειδικού συνταξιοδοτικού καθεστώτος των δημοσίων λειτουργών και υπαλλήλων, οι μισθολογικές και συνταξιοδοτικές παροχές του Κράτους προς αυτούς κατοχυρώνονται συνταγματικά, όχι απλώς ως ατομικά ή κοινωνικά δικαιώματα κατ' αρχήν για την προστασία των φορέων τους, αλλά ως θεσμικές εγγυήσεις, οι οποίες συμβάλλουν πρωτίστως στην εκπλήρωση της κρατικής αποστολής. Εγγενές δε στοιχείο της εν λόγω σχέσης συνιστά και το, δημοσίου δικαίου, δικαίωμά τους σε αμοιβή, στην έννοια της οποίας περιλαμβάνεται όχι μόνο ο μισθός, αλλά και η σύνταξη, η οποία συνιστά παροχή προσαρμοσμένη στην ειδική αυτή σχέση, καταβαλλόμενη προς διασφάλιση της εκπλήρωσης της παραπάνω αποστολής του Κράτους, ως αντιστάθμισμα των ειδικών περιορισμών, στους οποίους υποβάλλονται οι υπάλληλοί του, αλλά και ως κίνητρο διορισμού, παραμονής στην υπηρεσία και ευσυνείδητης εκπλήρωσης των καθηκόντων τους. Η παροχή δε αυτή, ενταγμένη, κατά τρόπο συνεπή και συνεκτικό στην ευρύτερη δημοσιονομική πολιτική του κράτους (άρθρα 26 παρ. 2, 79 παρ. 8, 82 παρ. 1 και 106 του Συντάγματος), πρέπει, ενόψει και της αρχής της δημοσιονομικής βιωσιμότητας, συνταγματικώς κατοχυρωμένης με τα άρθρα 73 παρ. 2, 75, 79 και 80 του Συντάγματος (πρβλ. ΕλΣ Ολ. 244/2017 και συγκριτικά απόφ. Γερμανικού

Ομοσπονδιακού Συνταγματικού Δικαστηρίου της 5.5.2015, 2 BvL 17/09), να εξασφαλίζει στους δημοσίους υπαλλήλους αξιοπρεπείς συνθήκες διαβίωσης, ανάλογες της θέσης, των καθηκόντων, του χρόνου υπηρεσίας και της υπηρεσιακής τους εξέλιξης (βλ. ΣτΕ Ολ. 890/1956, ΑΠ 768/1989 και βλ. συγκριτικά απόφ. Γερμανικού Ομοσπονδιακού Συνταγματικού Δικαστηρίου της 27.9.2005, 2 BvR 1387/02, της 5.5.2015, 2BVL 17/09, στο πλαίσιο της απορρέουσας από το άρθρο 33 παρ. 5 του Θεμελιώδους Νόμου αρχής της ανάλογης προς το λειτούργημα διατροφής των δημοσίων υπαλλήλων και λειτουργών). Σύμφωνα δε με τις ισχύουσες κατά τη θέση σε ισχύ του Συντάγματος του 1975 συνταξιοδοτικές διατάξεις (βλ. μεταξύ άλλων τις διατάξεις του α.ν. 1854/1951 της 23/23 Ιουνίου 1951 «Περί απονομής των Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων», Α' 182, του ν. 3163/1955 «περί συνταξιοδοτήσεως του προσωπικού του Ι.Κ.Α.» Α' 71), ως «σύνταξη» προεχόντως νοείται η περιοδική παροχή που καταβάλλεται σε δημόσιο υπάλληλο ή λειτουργό αντί μισθού και ως συνέχεια αυτού, μετά την αποχώρησή του από την ενεργό υπηρεσία, το κόστος της οποίας βαρύνει κατ' αρχήν τον κρατικό προϋπολογισμό, δηλαδή το Δημόσιο Ταμείο (βλ. τους διαχρονικά ισχύοντες συνταξιοδοτικούς κώδικες ειδικότερα άρθρο 1 του β.δ/τος της 31ης Οκτωβρίου 1935, Α' 505, άρθρο 1 του α.ν. 1854/1951, άρθρο 1 του π.δ/τος 1041/1979, Α' 292, άρθρο 1 του π.δ/τος 166/2000, Α' 153 και άρθρο 1 του π.δ/τος 169/2007, Α' 210 και βλ. ΑΕΔ 28, 2/2004), το βάρος δε αυτό δύναται να αναδέχεται και ο προϋπολογισμός νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου (βλ. μεταξύ άλλων ν. 3163/1955), που δεν λειτουργεί ως οργανισμός κοινωνικής ασφάλισης (ΕλΣ Ολ. 992/2015, 918/2012, 3299/2013, ΣτΕ 1296/2015, 2087/2012, 3037/2007, 1970/2002 κ.ά., ΕλΣ πρακτ. 1ης Ειδ. Συν/σης 20.4.2016), ενώ για την απονομή της εφαρμόζονται ενιαίοι κανόνες, προσαρμοσμένοι στην ιδιομορφία της σχέσης δημοσίου δικαίου που συνδέει το δημόσιο λειτουργό ή υπάλληλο με την υπηρεσία (ΕλΣ Ολ. 1277/2018, 244/2017, 4324/2014, 1571/2011, ΙΙ Τμ. 332/2017, ΕλΣ Ολ. πρακτικά 1ης Ειδ. Συν. 20.4.2016, απόφ. ΔΕΕ της 26.3.2009, C-559/07 «Επιτροπή κατά Ελλάδος», σκ. 31, 32, 42, 52, της 1.4.2008, C-267/06 «Tadao Maruko κατά Versorgungsanstalt der deutschen Bühnen», απόφ. ΕΔΔΑ της 3.3.2011 «Klein κατά Αυστρίας», σκ. 44, της 2.2.2010 «Aizpurua Ortiz κλπ. κατά Ισπανίας», σκ. 38, της 22.10.2009 «Αποστολάκης κατά Ελλάδος», σκ. 29 και 35, απόφ. της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων της 13.7.1988, «Sture Stigson», contra ΣτΕ 3281/2017).

(3) Ο κύριος κορμός του συστήματος ασφάλισης της κατηγορίας αυτής συνταξιούχων και όσων έλκουν κατά νόμο από αυτούς δικαίωμα σύνταξης προσιδιάζει στα συστήματα επαγγελματικής ασφάλισης. Τα συστήματα αυτά αφορούν σε ιδιαίτερες κατηγορίες εργαζομένων, όπως οι ανωτέρω, στο πλαίσιο δε της λειτουργίας τους, η συνταξιοδοτική παροχή καταβάλλεται λόγω της ειδικής αυτής σχέσης των δικαιούχων με τον εργοδότη, αποτελώντας όρο της απασχόλησής τους, όπως και στην

περίπτωση του κατοχυρωθέντος με το Σύνταγμα θεσμού, ενώ, κατά τα προεκτεθέντα, για την απονομή της και τον καθορισμό του ύψους της εφαρμόζονται κανόνες συνδεδεμένοι με την ιδιοτυπία της υπηρεσιακής σχέσης (ΕλΣ Ολ. 1277/2018, 244/2017, 4324/2014, 1571/2011, ΙΙ Τμ. 332/2017, ΕλΣ Ολ. πρακτικά 1ης Ειδ. Συν. 20.4.2016, απόφ. ΔΕΕ της 26.3.2009, C-559/07 «Επιτροπή κατά Ελλάδος», σκ. 31, 32, 42, 52, της 1.4.2008, C-267/06 «Tadao Maruko κατά Versorgungsanstalt der deutschen Bühnen», αποφ. ΕΔΔΑ της 3.3.2011 «Klein κατά Αυστρίας», σκ. 44, της 2.2.2010 «Aizpurua Ortiz κλπ. κατά Ισπανίας», σκ. 38, της 22.10.2009 «Αποστολάκης κατά Ελλάδος», σκ. 29 και 35, απόφ. της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων της 13.7.1988, «Sture Stigson», contra ΣτΕ 3281/2017).

(4) Η λειτουργία της σύνταξης διακρίνεται σαφώς από τις παροχές που καταβάλλονται στο πλαίσιο του θεσμού της κοινωνικής ασφάλισης, που κατοχυρώθηκε ρητώς στο άρθρο 22 παρ. 4 του Συντάγματος του 1975 (ήδη άρθρο 22 παρ. 5) και συνίσταται, στην έναντι καταβολής εισφοράς, προστασία του ασφαλισμένου από την επέλευση κινδύνων (γήρας, ασθένεια, αναπηρία κ.λπ.) που μειώνουν ή εξαλείφουν την ικανότητά του να εργάζεται (ασφαλιστικοί κίνδυνοι) και, συνακόλουθα, τείνουν να υποβαθμίσουν τις συνθήκες διαβίωσής του. Σημειώνεται δε ότι ο νομοθέτης, κατ' αρχήν δύναται να μεταφέρει στο συνταξιοδοτικό αυτό σύστημα των δημοσίων λειτουργών και υπαλλήλων κατ' αναλογία ρυθμίσεις ή αρχές της κοινωνικής ασφάλισης, σεβόμενος, όμως, τα βασικά χαρακτηριστικά του θεσμού, όπως αποτυπώθηκαν στο Σύνταγμα, διασφαλίζοντας τη λειτουργική συνέχεια της υπαλληλικής με τη συνταξιοδοτική σχέση, την εγγυητική λειτουργία του Κράτους, ως προς τη χρηματοδότηση του συστήματος αυτού και μόνον, στο βαθμό που οι ρυθμίσεις και οι αρχές αυτές είναι συμβατές προς τις ιδιαιτερότητες του ειδικού αυτού συστήματος συνταξιοδότησης, όπως αυτές απορρέουν από το Σύνταγμα και έχουν οργανωθεί από τον ίδιο τον νομοθέτη (βλ. ΕλΣ Ολ. 244/2017). Στο πλαίσιο αυτό, ο φορέας παροχής της σύνταξης των δημοσίων υπαλλήλων και ειδικότερα το Δημόσιο ή άλλος φορέας, που αναλαμβάνει την παροχή σύνταξης στους αποχωρούντες από την υπηρεσία δημοσίους υπαλλήλους, δεν ενεργεί ως οργανισμός κοινωνικής ασφάλισης (βλ. ΕλΣ Ολ. 244/2017, 992/2015, 918/2012, 3299/2013, ΣτΕ 1296/2015, 2087/2012, 3037/2007, 1970/2002 κ.ά., ΕλΣ πρακτ. 1ης Ειδ. Συν/σης 20.4.2016), ενώ και η υποχρέωση δε καταβολής εισφορών - κρατήσεων, ως όρου για την παροχή σύνταξης στην κατηγορία αυτή δικαιούχων (βλ. άρθρα 6 του 1902/1990, Α' 138, και 20 παρ. 2 του ν. 2084/1992, Α' 165), δεν θεσμοθετήθηκε στο πλαίσιο του κατ' άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος συστήματος κοινωνικής ασφάλισης, αλλά στο πλαίσιο του ειδικού γι' αυτούς ασφαλιστικού συστήματος. Συγκεκριμένα, οι κρατήσεις αυτές επιβλήθηκαν στο πλαίσιο της κατά τα ανωτέρω ευχέρειας του νομοθέτη να οργανώνει το ειδικό συνταξιοδοτικό σύστημα, πλην όμως η επιβολή τους

δεν μεταθέτει τον ασφαλιστικό κίνδυνο ως προς τη βιωσιμότητα του συστήματος από το Δημόσιο στους στρατιωτικούς και δημοσίους υπαλλήλους και λειτουργούς, κατ' αντιδιαστολή προς τις καταβαλλόμενες στο πλαίσιο της κοινωνικής ασφάλισης εισφορές στο πλαίσιο της ισχύουσας τριμερούς χρηματοδότησης. Εξάλλου, οι κρατήσεις αυτές δεν συνιστούν δημόσια βάρη υπό την έννοια του άρθρου 4 παρ. 5 του Συντάγματος, αλλά αποτελούν τμήμα της αμοιβής των δημοσίων υπαλλήλων και επιβάλλονται ως προϋπόθεση για τη γένεση συνταξιοδοτικής προσδοκίας και δη για την απονομή σύνταξης μετά την έξοδο από την υπηρεσία, ενόψει της αρχής της ανταποδοτικότητας (πρβλ. ΣτΕ 2083/2013, 3302, 3143, 1898, 475/2011, 3553/2010), ενώ λειτουργούν και ως μέσο χρηματοδότησης των συντάξεων της κατηγορίας αυτής, στο πλαίσιο της επαγγελματικής και διαγενεακής αλληλεγγύης, χωρίς να τελούν υποχρεωτικά σε ευθεία αναλογία προς το ύψος της καταβλητέας σύνταξης (βλ. ΕΛΣ Ολ. 1/2014, 2651/2011, 2298/2010, 1296/2006, 2366/2004, πρβλ. ΣτΕ 1970/2002, 1022/2005, 3487/2008). Συνεπώς, η θεσμική αυτή εγγύηση της ειδικής ασφαλιστικής προστασίας των δημοσίων υπαλλήλων σε ό,τι αφορά την καταβολή κύριας σύνταξης, ήτοι της παροχής που συνδέεται με την έξοδό τους από την ενεργό υπηρεσία, η οποία, για την κατηγορία αυτή ασφαλισμένων, συνιστά, κατά τα προεκτεθέντα, όχι κάλυψη ασφαλιστικού κινδύνου, αλλά συνέχεια του μισθού που ελάμβαναν κατά τον ενεργό υπηρεσιακό τους βίο, υπερκαλύπτει τις θεσμικές εγγυήσεις του κοινωνικού δικαιώματος στην κοινωνική ασφάλιση κατ' άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος και των κυρίων συνταξιοδοτικών παροχών που καταβάλλονται στο πλαίσιο του κοινωνικοασφαλιστικού συστήματος για την κάλυψη κινδύνων (γήρας, αναπηρία, θάνατος). Επειδή δε το ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημοσίων υπαλλήλων συνιστά το «λειτουργικό αντίστοιχο» του δικαιώματος στην κοινωνική ασφάλιση, δεν επιβάλλεται εκ του Συντάγματος, σε επίπεδο κύριας ασφάλισης, η οργάνωση ή η ένταξη στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης της κατηγορίας αυτής, όπως αντιθέτως απαιτείται για τις λοιπές κατηγορίες εργαζομένων και εν γένει απασχολούμενων προκειμένου να μην θίγεται ο πυρήνας του κοινωνικού δικαιώματος του άρθρου 22 παρ. 5 του Συντάγματος (βλ. για την κοινωνική ασφάλιση ως θεσμική εγγύηση και τις υποχρεώσεις που συνεπάγεται για το κράτος ΑΕΔ 87/1997, ΕΛΣ Ολ., 244/2017, ΣτΕ Ολ. 2287-2290/2015, 2202/2010, 3487/2008, 3096, 3101/2001, 5024/1987).

(5) Ενόψει των ανωτέρω, βασικά χαρακτηριστικά του εν λόγω, συνταγματικώς κατοχυρωμένου ειδικού συνταξιοδοτικού συστήματος, τα οποία απορρέουν από τον ειδικό χαρακτήρα του, αλλά και από την φύση της σύνταξης ως αμοιβής, ήτοι ως συνέχειας του μισθού, είναι τα εξής: α) Το βάρος του ασφαλιστικού κινδύνου ως προς τη βιωσιμότητα του συστήματος φέρει το Δημόσιο υπό την ιδιότητα του εργοδότη και όχι οι ίδιοι οι δημόσιοι λειτουργοί, στρατιωτικοί και δημόσιοι υπάλληλοι ούτε το Κράτος υπό την ιδιότητα του θεσμικού εγγυητή της κοινωνικής ασφάλισης.

Περαιτέρω, οι συντάξεις των εν λόγω προσώπων καταβάλλονται κατ' αρχήν από το Κράτος, δύναται δε να προβλέπεται ότι καταβάλλονται είτε από ειδικό γι' αυτούς συνταξιοδοτικό φορέα είτε από ειδικό γι' αυτούς συνταξιοδοτικό τομέα ή λογαριασμό εντός ευρύτερου φορέα, εφόσον ο ειδικός αυτός τομέας ή λογαριασμός έχει λογιστική αυτοτέλεια, υπό την έννοια ότι χρηματοδοτείται από τις εισφορές της εν λόγω ειδικής κατηγορίας ή/και του εργοδότη τους και προορίζεται αποκλειστικά για την χορήγηση συνταξιοδοτικών παροχών στους στρατιωτικούς ή δημοσίους υπαλλήλους ή λειτουργούς. β) Επιβάλλεται να ισχύουν ειδικοί κανόνες, υπό την έννοια ότι ο νομοθέτης δεν έχει ευχέρεια να εξομοιώσει πλήρως το σύστημα συνταξιοδότησης των υπαλλήλων του Κράτους με αυτό των κοινωνικώς ασφαλισμένων. γ) Επιβάλλεται να καθιερώνεται εύλογη ποσοτική σχέση μεταξύ της σύνταξης και των αποδοχών ενεργείας. Ειδικότερα, για την υπολογισμό της σύνταξης επιβάλλεται να λαμβάνονται υπόψη αποκλειστικώς κριτήρια που αφορούν στα στοιχεία της υπηρεσιακής σχέσης του ενδιαφερομένου με το Κράτος, ήτοι κυρίως τα έτη υπηρεσίας του και ο μισθός του. Εξάλλου, για την τήρηση της εν λόγω εύλογης ποσοτικής σχέσης πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ο μισθός που ελάμβανε ο εργαζόμενος κατά την αποχώρησή του είτε, σε κάθε περίπτωση, εντός μιας περιορισμένης χρονικής περιόδου προ της αποχώρησής του, δεδομένου ότι εύλογα η διατήρηση κατά τη συνταξιοδότηση του βιοτικού επιπέδου που είχε ο δημόσιος ή στρατιωτικός υπάλληλος ή δημόσιος λειτουργός κατά τον υπηρεσιακό του βίο κρίνεται με βάση το επίπεδο των αποδοχών τις οποίες λάμβανε είτε πριν από την αποχώρησή του είτε εντός μιας περιορισμένης περιόδου πριν από αυτή. δ) Κατά την αναπροσαρμογή της σύνταξης των συνταξιούχων του Δημοσίου, ένα από τα στοιχεία που θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη είναι το ύψος των αποδοχών των εν ενεργεία υπαλλήλων αυτού, κατ' εφαρμογή της αρχής της ισότητας μεταξύ των εν ενεργεία υπαλλήλων και των συνταξιούχων του Δημοσίου. Ειδικότερα, δεν επιβάλλεται μεν η δημόσια σύνταξη πρέπει να αναπροσαρμόζεται αποκλειστικά με βάση την εξέλιξη των αποδοχών των εν ενεργεία υπαλλήλων, όπως συνέβαινε με βάση τις διατάξεις των άρθρων 9 και 34 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα, πλην όμως, το ύψος των αποδοχών των εν ενεργεία υπαλλήλων πρέπει να αποτελεί ένα από τα κριτήρια, με βάση τα οποία αναπροσαρμόζεται η σύνταξη. Τούτο διότι, η τυχόν ευνοϊκή ή δυσμενής εξέλιξη του μισθολογικού καθεστώτος των εν λόγω προσώπων δεν μπορεί με βάση την αρχή της μισθολογικής ισότητας να αφήνει ανεπηρέαστους τους συνταξιούχους, οι οποίοι κατά τη διάρκεια της ενεργού υπηρεσίας τους τελούσαν σε όμοιες υπηρεσιακές συνθήκες.

(6) Με τις διατάξεις του ν. 4387/2016 δεν τηρούνται τα ανωτέρω βασικά χαρακτηριστικά του ειδικού συνταξιοδοτικού καθεστώτος των υπαλλήλων του Κράτους ως συστήματος επαγγελματικής ασφάλισης (πρβλ. Δ.Ε.Κ. αποφάσεις της 26.3.2009, C-559/07, «Επιτροπή κατά Ελλάδος», της 28ης Σεπτεμβρίου 1994, C 7/93, Beune, Συλλογή 1994, σ. I 4471, της 29ης

Νοεμβρίου 2001, C 366/99, Griesmar, Συλλογή 2001, σ. I 9383 και της 12ης Σεπτεμβρίου 2002, C 351/00, Niemi, Συλλογή 2002, σ. I 7007, σκέψη 41, C 46/07, Επιτροπή κατά Ιταλίας, της 1.4.2008, C-267/06 «Tadao Maruko κατά Versorgungsanstalt der deutschen Bühnen»). Ειδικότερα: α) Από τις διατάξεις των άρθρων 51, 53, 56 και 70 του ν. 4387/2016 συνάγεται ότι δεν προβλέπεται η λειτουργία στον Ε.Φ.Κ.Α. ειδικού τομέα για τους δημοσίους υπαλλήλους και λειτουργούς, με λογιστική αυτοτέλεια, υπό την προεκτεθείσα έννοια. Αντιθέτως, προκύπτει ότι συντάσσεται ένας ενιαίος προϋπολογισμός, ότι όλα τα έσοδα του Ε.Φ.Κ.Α. προορίζονται για την κάλυψη των συνόλου των συνταξιοδοτικών δαπανών του και ότι, συνεπώς, οι εισφορές των δημοσίων υπαλλήλων προορίζονται να καλύψουν τις συντάξεις όλων των συνταξιούχων, ενώ η σύνταξη των συνταξιούχων του Δημοσίου χρηματοδοτείται από τις εισφορές όλων των ασφαλισμένων. Τούτο δε, λαμβανομένου υπόψη ότι δεν συνδέονται με την εν λόγω ειδική κατηγορία συνταξιοδοτούμενων τα διαρθρωτικά προβλήματα των φορέων κοινωνικής ασφάλισης, για την αντιμετώπιση των οποίων θεσπίστηκε ο ν. 4387/2016 (εισφοροδιαφυγή, μείωση εσόδων λόγω εκτεταμένης ανεργίας-μείωση αποδοχών ασφαλισμένων, μη αξιοποίηση της κινητής και ακίνητης περιουσίας, απώλειες των φορέων κοινωνικής ασφάλισης από το PSΙ, αύξηση συνταξιούχων, δημογραφική γήρανση - βλ. τις σχετικώς ληφθείσες υπόψη μελέτες «Χρηματοοικονομική εξέλιξη του Συνταξιοδοτικού Συστήματος για ΙΚΑ-ΕΤΑΜ,ΟΑΕΕ,ΟΓΑ και Δημόσιο Προβολές 2015-2060», «ΕΠΙΚΑΙΡΑ ΘΕΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ»). Περαιτέρω, με τις ανωτέρω διατάξεις μετατίθεται πλέον ο ασφαλιστικός κίνδυνος ως προς τη βιωσιμότητα του συστήματος από το Δημόσιο ως εργοδότη στους δημοσίους λειτουργούς και υπαλλήλους και στρατιωτικούς, το δε Κράτος διατηρεί μόνο την ιδιότητα του θεσμικού εγγυητή του συστήματος. Εξάλλου, οι ανωτέρω διατάξεις (άρθρα 51, 53, 56 και 70 του ν. 4387/2016) κατά το μέρος που αφορούν στα ανωτέρω πρόσωπα είναι ανίσχυρες, για το λόγο ότι το Ελεγκτικό Συνέδριο δεν γνωμοδότησε επ' αυτών κατ' εφαρμογή του άρθρου 73 παρ. 2 του Συντάγματος (βλ. ΑΕΔ 4/1988, Ολ. ΕλΣ 55/1967, 4867/1979, 69/1989, 1117/1992, 1118/1996, 4932/2013, 436/2018 κ.ά.), δεδομένου ότι οι ανωτέρω διατάξεις δεν είναι απλώς οργανωτικού περιεχομένου διατάξεις, καθόσον έχουν τις ανωτέρω ουσιώδεις συνταξιοδοτικές συνέπειες. β) Από τις διατάξεις των Κεφαλαίων Β' έως Δ' του ν. 4387/2016 συνάγεται ότι εφαρμόζονται πλέον ενιαίοι κατά τα ουσιώδη σημεία τους κανόνες όσον αφορά στον τρόπο υπολογισμού της σύνταξης γήρατος και στις ασφαλιστικές εισφορές για τους υπαλλήλους του Δημοσίου και τους κοινωνικώς ασφαλισμένους (βλ. και την αιτιολογική έκθεση αυτού) δια της μεταφοράς αμιγών χαρακτηριστικών του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης στο εν λόγω ειδικό συνταξιοδοτικό σύστημα (σηματισμός ενιαίου ασφαλιστικού κεφαλαίου, υπαγωγή στους κινδύνους του κοινωνικοασφαλιστικού συστήματος, τριμερής χρηματοδότηση του

συστήματος). γ) Δεν διασφαλίζεται η τήρηση μίας εύλογης ποσοτικής σχέσης μεταξύ της σύνταξης και των αποδοχών ενεργείας. Τούτο δε, διότι αφενός για τον υπολογισμό του ύψους της εθνικής σύνταξης δεν λαμβάνονται υπόψη, παρά μόνο κατ' εξαίρεση και σε πολύ περιορισμένο βαθμό, τα υπηρεσιακά στοιχεία του συνταξιοδοτούμενου, και αφετέρου η ανταποδοτική σύνταξη χορηγείται σε χαμηλά ανά έτος ποσοστά (σε περίπτωση συμπλήρωσης των 35 και των 40 ετών υπηρεσίας αναπληρώνεται το 33,81% και το 42,80% των συντάξιμων αποδοχών, ενώ για ποσοστό αναπλήρωσης 70% απαιτούνται 53-54 έτη υπηρεσίας). Συνεπώς, ουσιώδες τμήμα της σύνταξης, ήτοι η εθνική σύνταξη, δεν καθορίζεται ούτε με βάση τα έτη υπηρεσίας ούτε με βάση τις αποδοχές του συνταξιούχου υπαλλήλου του Δημοσίου, το δε λοιπό μέρος της σύνταξης (ανταποδοτική) ορίζεται μεν με βάση τα ανωτέρω κριτήρια, πλην όμως η επιρροή του στον καθορισμό του ύψους της τελικής σύνταξης είναι περιορισμένη ενόψει των πολύ χαμηλών ποσοστών αναπλήρωσης. Περαιτέρω, οι συντάξιμες αποδοχές δεν προσδιορίζονται με βάση τον τελευταίο βασικό μισθό ή με βάση τον μέσον όρο των αποδοχών που χορηγήθηκαν κατά τη διάρκεια μιας περιορισμένης περιόδου προ της συνταξιοδότησεως, αλλά καθορίζονται κατά κανόνα βάσει των αποδοχών που έλαβε ο ασφαλισμένος καθ' όλο τον ασφαλιστικό του βίο, κατ' εξαίρεση δε βάσει της μεταβατικής διάταξης του άρθρου 8 παρ. 3 του ν. 4387/2016 για χρονικό διάστημα υπολογιζόμενο από το έτος 2002 έως τη συνταξιοδότηση. δ) Κατά την αναπροσαρμογή των συντάξεων του Δημοσίου δεν λαμβάνεται υπόψη ο τρόπος διαμόρφωσης του μισθολογίου των εν ενεργεία υπαλλήλων αυτού.

(6) Περαιτέρω, κατά τα ειδικότερα κριθέντα από την Ολομέλεια του Δικαστηρίου (244/2017, 1277/2018), τα νομοθετικά μέτρα δημοσιονομικής προσαρμογής που λαμβάνονται απαιτείται να αιτιολογούνται και να εντάσσονται κατά τρόπο διαφανή, συστηματικό και αποτελεσματικό στο συνολικό οικονομικό σχεδιασμό του Κράτους και στο ειδικότερο πεδίο οικονομικής δράσης με το οποίο σχετίζονται, υπηρετώντας τη συνταγματική αρχή της δημοσιονομικής βιωσιμότητας, ώστε να παρίσταται, κατ' αρχήν, θεμιτή η επιβολή τους από την άποψη του υπηρετούμενου με αυτά σκοπού. Προκειμένου δε να καθίσταται εφικτός ο κατ' άρθρα 87 παρ. 2 και 93 παρ. 4 του Συντάγματος ουσιαστικός και πλήρης δικαστικός έλεγχος της συμβατότητας των επιβαλλόμενων μέτρων προς τις συνταγματικές εγγυήσεις, στην περίπτωση που τα μέτρα επιβάλλονται σε συγκεκριμένη κοινωνικοοικονομική ομάδα και συνεπάγονται σοβαρή και διαρκή οικονομική επιβάρυνση της ομάδας αυτής, απαιτείται ειδική αιτιολόγηση της οικείας νομοθετικής ρύθμισης.

(7) Στις μελέτες που ελήφθησαν υπόψη κατά την έκδοση του νόμου δεν εκτιμάται το ύψος των επερχομένων στο ύψος των δημοσίων συντάξεων μεταβολών. Περαιτέρω, δεν εκτιμάται με πληρότητα η αναλογία της σύνταξης με τις εν ενεργεία αποδοχές ανά κατηγορία συνταξιούχων του

Δημοσίου με βάση τις αποδοχές και τα έτη υπηρεσίας τους. Ειδικότερα, στην μελέτη του Συμβουλίου Οικονομικών Εμπειρογνομόνων του Υπουργείου Οικονομικών υπολογίζεται το ύψος των εύλογων δαπανών διαβίωσης, ενώ στην οικονομική μελέτη του Υπουργείου Εργασίας αναφέρεται ότι για μεν τις περιπτώσεις «χαμηλόμισθων», το ποσοστό αναπλήρωσης είναι πολύ μεγάλο, για δε τις περιπτώσεις «υψηλόμισθων» καλύπτεται σε κάθε περίπτωση το ύψος των εύλογων δαπανών διαβίωσης. Από την μελέτη αυτή δεν προκύπτει με πληρότητα η τήρηση μίας δίκαιης αναλογίας μεταξύ αποδοχών και σύνταξης για όλες τις κατηγορίες δημοσίων υπαλλήλων με βάση το εν ενεργεία μισθό τους, αλλά απλώς αναφέρονται ορισμένα (βάσει ετών ασφάλισης και ύψους συντάξιμου μισθού) «Παραδείγματα υπολογισμού σύνταξης μισθωτού ασφαλισμένου». Στα εν λόγω παραδείγματα, για τον υπολογισμό του ύψους αναπλήρωσης λαμβάνεται υπόψη το ύψος του μισθού, τα έτη υπηρεσίας και η συνολική προκύπτουσα σύνταξη – κύρια και επικουρική. Πλην όμως, η επικουρική ασφάλιση αποτελεί αυτοτελές δικαίωμα για το οποίο έχουν καταβληθεί αυτοτελείς εισφορές, στην δε περίπτωση του Δημοσίου μόνο η δημόσια σύνταξη παρέχεται για αναπλήρωση του εισοδήματος, ενώ η επικουρική σύνταξη χορηγείται στο πλαίσιο του άρθρου 22 παρ. 5 του Συντάγματος (ΣτΕ 226/2012 - II Τμ. ΕλΣ 2417/2016, 2479, 1817/2009, 848/2005, 1095/2004, 969/2003) προς συμπλήρωση ήδη απονεμηθείσας από το Δημόσιο σύνταξης. Μόνο δε η δημόσια σύνταξη που κατοχυρώνεται σε ειδικές συνταγματικές διατάξεις αποτελεί αμοιβή η οποία πρέπει να τελεί σε αναλογία προς τις εν ενεργεία αποδοχές. Αντιθέτως, η επικουρική σύνταξη επιτρεπώς λαμβάνεται υπόψη μόνο στο πλαίσιο της εκτίμησης αν οι χορηγούμενες παροχές καταβάλλονται στο επιβαλλόμενο με βάση την παρ. 1 του άρθρου 2 του Συντάγματος ύψος. Εξάλλου, για την εκτίμηση των μεταβολών που επήλθαν στο ύψος των δημοσίων συντάξεων απαιτείται η αναφορά και άλλων στοιχείων πέραν του ποσοστού αναπλήρωσης και του ύψους της εθνικής σύνταξης, όπως η εκτίμηση του ύψους των ληπτέων υπόψη συντάξιμων αποδοχών (καθ' όλη τη διάρκεια του ασφαλιστικού βίου ή από το έτος 2002 και εφεξής) και η σύγκρισή τους με τις συντάξιμες αποδοχές που προβλέπονταν στον Συνταξιοδοτικό Κώδικα, καθώς και το ύψος των συντάξεων κατά την 31.12.2014, τα οποία δεν αναφέρονται. Τα ανωτέρω έχουν ως συνέπεια ότι καθίσταται ανέφικτος ο δικαστικός έλεγχος των επιπτώσεων του νόμου στις συντάξεις των δημοσίων υπαλλήλων και λειτουργών, κατά παράβαση της αρχής της αναλογικότητας.

(8) Τέλος, ανεξαρτήτως των ανωτέρω, η εκ βάθρων μεταβολή του συνταξιοδοτικού συστήματος των δημοσίων υπαλλήλων και λειτουργών αντίκειται, ως προς τους διορισθέντες έως σήμερα υπαλλήλους, όπως η εκκαλούσα, στις αρχές της ασφάλειας δικαίου, της προβλεψιμότητας και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης. Τούτο δε, διότι οι ανωτέρω δεν έχουν μεν αξίωση για την καταβολή σύνταξης ορισμένου ύψους όμως κατά τον διορισμό τους στο Δημόσιο είχαν αποβλέψει στην

εφαρμογή ενός συνταξιοδοτικού συστήματος με τα χαρακτηριστικά του συστήματος επαγγελματικής ασφάλισης (ειδικοί κανόνες, αναλογία αποδοχών ενεργείας και σύνταξης), η δε αιφνίδια μετατροπή του συστήματος αυτού σε κοινωνικοασφαλιστικό, με την υπαγωγή τους στους κινδύνους του κοινωνικοασφαλιστικού συστήματος της χώρας και την ουσιώδη διατάραξη κατά τα ανωτέρω της αναλογίας μεταξύ εν ενεργεία αποδοχών και σύνταξης, αντίκειται στην εν λόγω αρχή.

32. Στο άρθρο 108 Α παρ.2 του π.δ/τος 1225/1981 ορίζεται: «Όταν Τμήμα του Ελεγκτικού συνεδρίου επιλαμβάνεται υπόθεσης στην οποία ανακύπτει ζήτημα γενικότερου ενδιαφέροντος που έχει συνέπειες για ευρύτερο κύκλο προσώπων (...) χωρίς το ζήτημα αυτό να έχει κριθεί με προηγούμενη απόφαση της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου, μπορεί με απόφασή του, που δεν υπόκειται σε ένδικα μέσα να υποβάλει σχετικό προδικαστικό ερώτημα στην Ολομέλεια». Το Δικαστήριο, ενόψει (α) του μεγάλου όγκου των υποθέσεων που εκτιμά ότι θα προκύψουν από τον κανονισμό των συντάξεων των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών με βάση τις διατάξεις του ν. 4387/2016, (β) των ζητημάτων που ανακύπτουν σχετικά με τη συνταγματικότητα της διάταξης του άρθρου 4 παρ.1 του ν. 4387/2016 περί υπαγωγής των προσώπων αυτών στον Ενιαίο Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης από 1.1.2017, (γ) του ζητήματος σχετικώς με τη συνταγματικότητα των διατάξεων των άρθρων 6 παρ.1 και 4, 7, 8, 13, 14 και 15 του ν. 4387/2016 περί του τρόπου υπολογισμού των συνταξιοδοτικών αποδοχών των ως άνω προσώπων και τη συμβατότητα αυτών με το άρθρο 1 του 1ου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, και (δ) της διαπίστωσης ότι δεν υφίσταται απόφαση της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου που να έχει επιλύσει τα ζητήματα που τίθενται στην κρινόμενη υπόθεση, κρίνει ότι συντρέχουν εν προκειμένω οι προϋποθέσεις παραπομπής στην Ολομέλεια (ΕλΣ Ολ. 487/2016, ΕλΣ 401/2017) των νομικών ζητημάτων που αντιμετώπισε στις σκέψεις 20 και 21 (συνταγματικότητα της υπαγωγής των δημοσίων εν γένει λειτουργών και υπαλλήλων σε ενιαίο φορέα κοινωνικής ασφάλισης, και συνταγματικότητα του νέου τρόπου υπολογισμού των συντάξεων των ανωτέρω), 28 (συνταγματικότητα της μείωσης στη σύνταξη των δημοσίων εν γένει λειτουργών και υπαλλήλων που προκύπτει από το νέο τρόπο υπολογισμού των συντάξεων), 30 (αναγνώριση ότι στην αρχή της ισότητας, όπως προστατεύεται από το Σύνταγμα, περιλαμβάνεται και η αρχή της μη κατάδηλης διαφοροποίησης "παλαιών" και "νέων" συνταξιούχων, εν όψει του επιπέδου ζωής που διασφαλίζεται εκατέρωθεν από τις συντάξεις αυτών).

33. Το Δικαστήριο αναφέρει συμπληρωματικά και τα ακόλουθα: Στην εκκαλούσα κανονίσθηκε από 1.1.2017, όπως έχει αναφερθεί (σκέψη 4), ακαθάριστο ποσό σύνταξης ύψους ... ευρώ (384 ευρώ εθνική σύνταξη + ...

ευρώ ανταποδοτική σύνταξη), ενώ το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους, εφαρμόζοντας τη συνταξιοδοτική νομοθεσία του Δημοσίου όπως ίσχυε στις 31.12.2014 και λαμβάνοντας υπ' όψη του τα 549 χιλιοστά που αναγνώρισε στην εκκαλούσα, υπολόγισε τη σύνταξή της στο ακαθάριστο ποσό των ... ευρώ. Κατ' εφαρμογήν των ρυθμίσεων που παρατέθηκαν στην σκέψη 25, καταβάλλεται δε στην εκκαλούσα ως προσωπική διαφορά το ποσό που αντιστοιχεί στο ήμισυ της διαφοράς μεταξύ της καταβλητέας σύνταξης υπό το νέο καθεστώς και της καταβλητέας σύνταξης υπό το παλαιό. Το Δικαστήριο σχετικώς επισημαίνει ακόμη τα εξής: (i) Η μείωση που επέρχεται στη σύνταξη της εκκαλούσας, συνυπολογιζομένης της προσωπικής διαφοράς που δικαιούται, προσεγγίζει σε ποσοστό, το 15% της αρχικής σύνταξής της, επί του ακαθάριστου ποσού. (ii) Σύμφωνα με την οικεία αιτιολογική έκθεση, ο μέσος όρος συντάξεων κατά το έτος 2016 ανερχόταν στο ύψος των ... ευρώ περίπου. (iii) Η κατώτατη σύνταξη ορίσθηκε κατά την ίδια χρονική περίοδο στο ποσό της εθνικής σύνταξης (384,00 ευρώ). (iv) Το όριο της φτώχειας, σύμφωνα με την οικεία έκθεση του Συμβουλίου Οικονομικών Εμπειρογνομόνων του Υπουργείου Οικονομικών προσδιοριζόταν το Νοέμβριο του έτους 2015, για τετραμελή οικογένεια, στο ύψος των ... ετησίως (... ευρώ το μήνα), ποσό που υπολείπεται της σύνταξης της εκκαλούσας, χωρίς να υπολογίζεται στο συνολικό οικογενειακό εισόδημα. (v) Η εκκαλούσα υπέβαλε οικειοθελώς αίτηση αποστρατείας, ενώ θα μπορούσε να παραμείνει εισέτι στην υπηρεσία για διάστημα μεγαλύτερο των 2,5 ετών, λαμβάνοντας αποδοχές ενεργείας. (vi) Συνταξιοδοτήθηκε νομίμως στην ηλικία των 49 ετών με την αναγνώριση στο διπλάσιο (μετά την καταβολή εισφορών) υπηρεσίας 5 ετών σε μονάδες εκστρατείας. (vii) Ανεξαρτήτως της ως άνω συντάξιμης, ο χρόνος πραγματικής υπηρεσίας ανήλθε σε ... έτη, ... μήνες και ... ημέρες και, σύμφωνα με το μέσο προσδόκιμο όριο ζωής (σχετική η έκθεση του Οργανισμού για την Οικονομική Συνεργασία και Ανάπτυξη (ΟΟΣΑ) και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με τίτλο «Προφίλ υγείας 2017», σύμφωνα με την οποία το όριο αυτό στην Ελλάδα ανέρχεται στα 81,1 έτη), θα λαμβάνει σύνταξη, για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα από το χρόνο πραγματικής υπηρεσίας της. (viii) Έχοντας ήδη θεμελιώσει συνταξιοδοτικό δικαίωμα και συγχρόνως νόμιμη προσδοκία να συνταξιοδοτηθεί με το προηγούμενο ευνοϊκότερο καθεστώς, είχε την ευχέρεια να υποβάλει αίτηση αποστρατείας πριν από την 1.7.2017, οπότε θα λάμβανε σύνταξη με βάση τις συνταξιοδοτικές διατάξεις του Δημοσίου.

34. Σύμφωνα με το άρθρο 108Α παρ.2 εδ. β' του π.δ/τος 1225/1981 σε συνδυασμό με την παρ.1 εδ. β' του ίδιου άρθρου, πρέπει να διαταχθεί η δημοσίευση περίληψης της παρούσας σε δύο εφημερίδες των Αθηνών.

Διά ταύτα

Παραπέμπει την έφεση στην Ολομέλεια του Ελεγκτικού Συνεδρίου, κατά τα ειδικώς αναφερόμενα στο σκεπτικό της παρούσας.

Διατάσσει τη δημοσίευση περίληψης της απόφασης αυτής σε δύο εφημερίδες των Αθηνών.

Κρίθηκε και αποφασίστηκε στην Αθήνα την 25η Ιανουαρίου και την 1η Μαρτίου 2019.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΑΡΜΑΣ

Η ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ
ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ ΣΕΡΑΦΗ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΕΙΡΗΝΗ ΜΠΟΛΑΚΗ

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση, στο ακροατήριο του Δικαστηρίου, στις 8 Μαρτίου 2019.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΑΡΜΑΣ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΕΙΡΗΝΗ ΜΠΟΛΑΚΗ